

Ассаламу алейкум, уююгюзге яхшылыкъ!

ЁЛДАШ

Читайте новости на сайте
yoldash.ru

ДАГЪЫСТАННЫ ЖАМИЯТ-ПОЛИТИКА КЪУМУКЪ ГАЗЕТИ

25 декабр (тунлу) 2025 йыл №48 (15530)

ЯЗЫЛЫВ – 2026

Милли газетибизге язылмай къалмагъыз!
Ону гележеги, къысматы сизин булан байлавлу.
Газет – миллетни байлыгъы! Газетсиз болмайыкъ!

Почтаны бёлюклеринде

бир айгъа – 91,87 манат
уьч айгъа – 275,62 манат
ярым йылгъа – 551,23 манат
йылгъа – 1102,46 манат

«Дагпечатны» киоскларында

бир айгъа – 42 манат
уьч айгъа – 126 манат

Охувчулар газетни редакциядан алагъан кюйде

бир айгъа - 30 манат
уьч айтгъа - 90 манат
ярым йылгъа – 180 манат
йылгъа – 360 манат

ярым йылгъа – 252 манат
йылгъа – 504 манат

язылывну
индексы - ПБ 429

БИЗИН САНАВ

1700

Шо йылдан берли I Пётрны
Указына гёре, Янгы йылны
байрамы оьтгериле. Шонда
язылгъан кюйде, эсгериле-
ген гюн адамлар бир-бирин
къутлама, топлардан зарп
этме, орамланы ва уйлени
ёлка бутакълар булан беземе
герек болгъан.
Биринчи гезик байрам Моск-
вада сав жума юрюлген.

Гюнлюк низамда — яшавлукъ масъалалар

Алдындагы гюнлерде тахшагъарыбыздагы «Дос-лукъну уьюнде» «Дагъыстан Республиканы муниципал къурулувларыны советини» ассоциациясыны генглешген жыйыны оьтгерилди.

Жыйынны Дагъыстанны муниципал къурулувларыны бирлешивнюю председатели Жамболат Салавов ачды ва юрютдю.

— Гюнлюк низамгъа Дагъыстанны оьсювюндеги лап да агъамиятлы яшавлукъ масъалалар салынган, — деди оьзюню сейлевюнде Жамболат Салавов.

— Шагъарлардагы ва юртлардагы кьоллавчулар яшавну онгайлыкъларындан артда кълалмасын учун ерли гъакимлик къурулувларыны башчыларын гелеген йыл да бирлешип ой къурувну, гъакълашивну, натижасында алгъа салынган жаваплы борчланы яшавгъа чыгъармакъ учун

къаст этмеге чакъыраман...

Республикабызны муниципал къурулувларыны бирлешивнюю жыйыныны ортакъчыларын Дагъыстанны Халкъ Жыйыныны Председатели Завур Аскендеров де къутлады. Пачалыкъны ва халкъны пайдаларын якълап юрюлеген гъаракатында олагъа уьстюнлюклер ёрады.

Гъакълашивланы натижасында бирлешивню Уставына алышынывлар этилди. Янгыдан сайланган правлениени иш юрютюв планы тасдыкъ этилди.

Бирлешивню жыйынында «Къаягент район» деген муниципал районну гъакимбашы Магъаммат Элдерханов булан гелген делегациясы да ортакъчылыкъ этди.

Магъаммат Элдерханов Дагъыстанны муниципал къурулувларыны советини составына сайланды.

Къ. МАГЪАММАТОВ.

СУРАТДА: Къаягент районну делегациясы Жамболат Салавов булан.

2026-нчы йыл —
берекетли йыл болсун!

Гибек КЪОНАКЪБИЕВ,
«Елдаш» газетни баш редактору.

Гъюрметли «Елдаш» газетни охувчулары! Янгы йыл етишип геле. Бу йылны ичинде биз инг де агъамиятлы агъвалатланы, авлакъларда тер тегюп ишлейген адамларыбызны загъмат уьстюнлюклер, яшёрюмлени, алимлини гъакъында язып турдукъ. Гёресиз, бизин миллетни ичинде пагъмулу, тенги ёкъ усталар, тамаша кълыматы булангъы адамларыбыз кеп бар.

Политика, экономика, милли проектлени яшавгъа чыгъарып, аманлыгъыбыз, яшавлукъ гъллар, жамият-политика, маданиятыбыз, адабиятыбыз, динибиз, шолай да элибизни гъакъындагы макълаларыбызны токътатмай язып турдукъ. Хас асгер гъаракат башланган гюнден тутуп «Ватанны якълавчулары» деген рубрикабызны газетни бир номерин де къутгъармай, бу йылдан тутуп олагъа багъышланган шиърлары булан чыгъарып турабыз.

2025-нчи йыл Уьстюнлюкню 80 йыллыгъы ва Ватанны якълавчуларыны йылы эди, шо сыйлы агъвалатлагъа багъышланган макълаларыбыз янгылмай чыгъып турду. Гелеген йылда да шо ишибизни давам этежекбиз ва янгыларын чыгъарма да, газетибизни дагы да къужурлу этме де ойлашганбыз. Шолай этмек учун «Охувчу-газет» деген кепюрню янгыдан ишлетме сюебиз, редакциягъа гелме ва сорауларыгъызын язып йиберме боласыз, сизин ойларыгъыз ва таклифлерибиз бизин учун бек агъамиятлы.

Биз белгили ва агъамиятлы агъвалатланы гъакъында толу кюйде язма етишмеген бусакъ да ярай, тек Магъачкъала шагъарны башчысы этилип Жамболат Салавов сайланганын ва ону биринчи гюнлерден башлап юрютеген къайратлы гъаракаты бизин октем этегени эсгеребиз. Дагъыстанны биринчи Конституциясын язган ва кеп йыллар башчысы болуп турган Жалалутдин Кьоркъмасовну эсделиги университет майданда салынганы, Россияны Игити, 1945-нчи йылда Рейхстагны тёбесине Къызыл байракъ къакъган Абдулгъаким Исмаиловну бюстю ону атын юрютеген гимназияны абзарында, тапшурулган хас гъаракатны уьстюнлю кюйде кютгени учун Россияны Президенти В.Путинни Указы булан Россияны Игити деген сыйлы ат берилген Тулпар Мусалаевны бюстю оьзюню аты тагъланган орамда ачылганы юреклерибизни оьр эте.

Хас асгер гъаракатны кьоччакълары, «Игитлени заманы» деген федерал программаны тамамлаган Россияны Игитлери Залибек Умаев «РосСтройКонтроль» деген федерал къурумну генеральный директоруну орнунбасары, Темирлан Абуталимов Дагъыстанны милли политикасыны ва дин ишлерине къарайган министерлигине ёлбашчылыкъ этегени бизин октем эте.

Гюнтувущ рузнамагъа гёре, гелеген 2026-нчы йыл ялынлы Атны йылы дей. Шо ат оюгузгъа тутган умутларыгъызын алгъа элтсин. Янгы йылда барыгъызын да уйлерибизге берекет гелмекни, айланагъызда кълшыны сувугъун билме кьоймасдай исси юрекли, къайгъыгъызын белеген, сююнчюгюзню артыраган, яхшылыкъ ёрайган, даим де кёмек кьолун узатаган гerti кьурдашлар болмакъны ёрайман.

Янгы йылыгъыз къутлу болсун!!!

ЕРЛЕРДЕН ХАБАРЛАР

Буйнакск район

Район администрацияны уллу залында Россияны Игити Закир Давудовгъа багъышланган эсделик ахшам оьтгерилген. Бу йыл Закирге 45 йыл битижек эди. Ол 1980-нчи йылда Оьр Къазанышда тувган.

«Асруларда уьнем къалажакъ игитлик» деген аты булан юрюлген эсге алыв мажлисте жыйылган гъюрметли кьонакъланы арасында белгили пачалыкъ ва жамият чалышывчулар, республика ва район гъакимиятны, жамият къурумланы ёлбашчылары ва жаваплы кьуллукъчулары, Игитни ата-анасы Али ва Гъайбат Давудовлар, дос-къардашы, юртлулары бар эди.

Белгили кюйде, взводну командирини заместители старший сержант Закир Давудов гетген асруну ахырынчы йылларында Мычыгъыш Республикада болган дав агъвалатланы ортакъчысы. Ол халкъара бандит уьюрлер булангъы кълны къаршы турувларда гerti кьоччакълыкъны уьлгюлерин гёрсетген ва 1999-нчу йылны декабр айыны 30-нда Янгы Атаги деген юртну кьырыында игит кюйде жан берген. Закирге о заман янгы 19 йыл битген эди. Россияда шо чагъында пачалыкъны лап оьр савгъатына, Алтын Юлдузгъа ес болган янгыз экев бар. Оланы бириси бизин батыр уланыбыз.

Эсделик ахшамда Игитни яшаву гъакъында хабарлайган таъсирли документли фильм де гёрсетилди. Фильмни «Темирхан-Шура» деген медиахолдинг гъазирлеген. Ондан къайры, Оьр Къазанышдагы Закир Давудовну аты кьоюлган школаны охувчуларыны концерт

программасы жыйылгъанланы разилигин ва хыйлы харс урувларын къазанды.

Къарабудагъгент район

Къарабудагъгентде «Районну белгили адамлары» деген проектге гёре, ерли китапханачылары сиптечилиги булан медицина илмуланы доктору, профессор, янгылыкъ яратывчу Сагъадулла Абусуевни эсделик гюню белгилениди.

Сагъадулла Абдуллатипович аты дангъа айтылган алим, Россияны ва Дагъыстанны ат къазанган врачы, Дагъыстан илмуланы ат къазанган чалышывчусу, Россияны оьр школасыны ат къазанган кьуллукъчусу, Илмуланы халкъара академиясыны академиги, Россиядагы эндокринологланы ассоциациясыны вице-президенти. Ол 300-ден де артыкъ илму ишлени автору. Янгыз оьз элинде, уьлкесинде тьогюл, ону бютюдюньядагы медицина жамиятларда яхшы таный эди ва гъюрмет эте эди. С.Абусуев эндокринологланы Барселонада, Стамбулда, Франкфуртда, Амстердамда, Копенгагенде оьтгерилген халкъара къурултайларыны ортакъчысы.

Сагъадулла Абусуевни яшавуна къараганда, пагъмулу адам бары да якъдан пагъмулу бола дегенге гезикли керен тюшюносен. Ол илму, врач гъисапдагы чалышывундан къайры, тизив, терен ойлу шиърлар да яза эди.

Эсделик гюнде алимни шиърлары да чалынды. Шоланы Гъелидеги школада ва Къарабудагъгентдеги гимназияда билим алагъан яшлар таъсирли кюйде охуду.

Алав АЛИЕВ.

Россияны Игити Тулпар Мусалаевни бюстю ачылды

Магъачкъала шагъарда белгили адамларыбызны ва Игитлерибизни атларын даимлешдиривге багъышлангъан чаралар давам этиле. Оьтген жумада тахшагъарны Ленин районунда Россия Федерацияны Игити Тулпар Мусалаевни атындагъы орамда ону эсделиги ачылды. Чарада Магъачкъала шагъарны башчысы Жамболат Салавов, ону орнунбасарлары, депутатланы шагъар жыйыныны председатели Хиби Алиев, жамият кьурумланы вакиллери, студентлер, охувчу яшлар ва Игитни доскъардашы ортакъчылыкъ этди.

– Тулпар Мусалаевни мен Хасавюрт районну башчысы болуп ишлейгенде таныгъанман, ону кьуршап яшъюрмлени тарбиялавгъа багъышлангъан чаралар да оьтгергенмен, - деди жыйыны ача туруп Ж.Салавов. – Тулпар герти, кимге де уьлгюлю офицер эди. Ол оьзюню кьысгъа буса да оьмюрюню Ватанына кьулукъ этип йиберди. Бугюн биз ону тувгъан гюнюнде, оьзюню аты тагъылгъан орамда ону эсделигин ачабыз. Чакъ толу кюйде ачылгъанда эсделикни тамамлажакъбыз ва шу янындагъы паркны халкъ ял алагъан гюлбаргъа айландырма хыял бар. Оьзюню оьмюрюню Ватанны аманлыгъын сакълагъанлагъа багъышлагъан уланларыбызгъа биз даим де абур этежекбиз.

Шагъарны башчысы эсгерген кюйде Т.Мусалаевни атындагъы орамда ерлешген 32 номерли уьй «Лучший дом. Лучший двор» деген Бютюнроссия конкурсну утгъан ва чакъ токъташгъан докъ шо уьйню айланасы онгайлы этилип онгарылажакъ.

Тулпар Оьздемирович Мусалаев 1983-нчу йыл 18-нчи декабрде Хасавюртда тувгъан. Ата-анасы Оьздемир Абакарович ва Рукъият Жалавутдиновна 4 авлетни тарбиялагъанлар. Тулпар яш йылларын берли загъматгъа кьуршалгъан, ол спорт булан машгъул болгъан ва юмурукъ ябушувдан спортну устасына кандидат деген ат алгъан.

Ол Хасавюрт шагъардагъы 5 номерли школада ва А.Абуковну атындагъы

лицейде охугъан. 2001-нчи йылда 18 йыллыкъ Тулпар Мусалаев Къазандагъы оьр асгер танк училищеге тюше. Шону 2005-нчи йылда битдире ва асгер борчун кютеме Мычыгъыш Республикадагъы мотострелковый бригадгъа йиберице. Ол шонда законсуз савутлу асгерлеге кьаршы дав агъвалатларда ортакъчылыкъ эте.

2008-нчи йылда Тулпар кьуллукъ этеген 58-нчи армия Къыбла Осетияны аманлыгъын сакълап Грузияны асгерлери булан кьаршылыкъгъа салына, шонда Тулпар Мусалаевни взводу оьзлеге салынгъан борчну уьстюнлю кюте.

Тапшурулгъан хас тапшурувну уьстюнлю кюйде кютегени саялы 58-нчи армияны 18-нчи айры мотострелковый бригадасыны ротасыны командири капитан Тулпар Мусалаевге 2014-нчу йыл 25-нчи декабрде Россияны Президентини Указы булан Россияны Игити деген ат ва «Алтын Юлдуз» берилген.

4 авлетни атасы, майор Т.Мусалаев асгер командировкадан кьайтып гелегенде ёлда болгъан хатардан 2016-нчы йыл гечинген.

Ону аты Хасавюртдагъы ва Магъачкъаладагъы орамлагъа, Хасавюртдагъы 5-нчи ва Албёрюгентдеги 20-нчи номерли школагъа тагъылгъан. Ону бюстю оьзю охугъан школаны абзарына салынгъан. Оьзюне 42 йыл битеген гюн Игитни бюстю Магъачкъалада да ачылды.

Тулпар Мусалаевни аты кьоччакълыкъны, намусну ва Ватанына берилгенликни белгиси болуп тахшагъарны, Дагъыстанны, шотай да савлай Россияны тарихине даимликге язылгъан.

Гебек КЪОНАКЪБИЕВ.

• 22-нчи декабр – Энергетикни гюню

Кьоллавчуланы разилигин къазанма кьаст эте

Россияда тезден берли мердешлегенни йимик гъар йыл Энергетикни гюню декабр айны 22-нде оьтгериле. Неге тьгюл, 1920-нчы йылда шо гюн савлай уьлкени электрик гюч булан таъмин этивню Пачалыкъ программасы (ГОЭЛРО) советлени VIII Бютюнроссия съездинде къабул этилинген болгъан.

Арадан оьтген вакътини ичинде гёз алгъа тутулгъан жаваплы борчлар толу кюйде яшавгъа чыгъарылгъан. Уьлкебизни шо тармакъда чалышагъан кьуллукъчулары айлана якъдагъы ич талаплар булан дазуланмай тышдагъы пачалыкъланы кьоллавчуларына да кьол ялгъай...

Артдагъы йылларда савлай Россияда йимик Дагъыстанда да тезде кьурулгъан электрик хозяйствону

янгыртыгъа айрыча тергев бакъдырыла. Кьоллавчуланы кьуллукъларыны сан яныны даражасын артдырмагъа, разилигин къазанма гъаракат этиле.

Касбу байрамыны гьюрметине байлавлу болуп оьтгерилеген шатлыкъларда лап да лайыкълылары материал ва ругъ якъдан иштагъландырыла.

Шо гюн бу йыл Къарабудгъегентде де «Газ промыш-

ленностну кюрчюсюн салгъан» деген темагъа гёре гъазирленген выставка Россияны газ промышленностну ат къазангъан кьуллукъчусу Насрутдин Насрутдиновну гьюрметине багъышлангъан эди.

Шатлыкъ жыйында район китапхананы башчысы Азинат Пашаева ва тамазаланы советини председатели Абдугъамит Мамагишиев жыйылгъанлагъа Насрутдин Илмутдиновични яшав ёлу гъакъда исси кюйде хабарлады. Ахырында шо гъакъда видеофильм де гёрсетилди.

Къ. КЪАЗАКЪМУРЗАЕВ.

Янгы 2026-нчы йылгъа кьутлавлар

Арсланбек АЛИБЕКОВ,
Хасавюрт районну башчысы.

Гьюрметли Хасавюрт районну ватандашлары! Сизин гъакъ юрекден етишип гелеген Янгы йыл булан кьутлайман!

Бу йылыбыз тюрлю агъвалатлагъа бай болду, бары да дегенлей тармакъларда оьрлюкlege етишдик. Милли проектлени кютюв районну яшавлукъ-экономика оьсуюне бек кьошум этди. «Билим берив» деген проектге гёре бизин районда 4 юртда – Шагада ва Советское юртларда 200-ер, Ичичали юртда – 392 ва Сивухда 604 ери булангъы школалар ачылды. 604 ери булангъы школа Байрамавулда да тамамлана тура.

Эндирейде Маълуматланы ишлетеген центр кьурулма башланды ва гелеген йыл ишге салынажакъ. Айтагъаным, биз аграр район деп гьисаплансакъ да, бары да программаларда ортакъчылыкъ этебиз ва алдыбызгъа салынгъан борчланы кютебиз.

Халкъ булан бирге гёрген кьайгъы да байрамдыр дегенлей, биз ёлугъагъан масъалаланы бирге чечдик ва гелеген йылгъа да оьзюбюзню гючюбюзге инана туруп чыгъабыз. Ватандаш борчун кютгенлеге ва муниципалитетни ишин алгъа элтмек учун кьаст кьылгъанлагъа айрыча баракалламны билдиремен.

Хас асгер гъаракатда ортакъчылыкъ этеген уланларыбызны игитлиги ва кьоччакълыкъы булан оьктем болабыз ва тезликде уьстюнлюк алып уьйлерице сав-саламат кьайтарны гёзлейбиз.

Барыгъызы да Янгы, 2026-нчы йыл булан кьутлайман ва гъар ожакъгъа паракатлыкъ ва сююнч гелтиреген йыл болсун деп ёрайман.

Багъавдин ГЪАЖИЕВ,
Дагъыстанны халкъ шаири.

Янгы йылны геливюн адамлар гъасиретли кюйде къаравуллай.

Гележек яшавубуз ярыкъ ва кьуванчлы болсун учун оьтеген йылда болгъан бары да талчыкълы гьаллардан, Украинада юрюлеген хас асгер гъаракатдан уьстюнлю кюйде чыкъма насип болсун! Мени оьмюрюм адабият булан, маданият булан тыгъыс кюйде байлавлу. Бу тармакъларда чалышагъанлар гележек наслагагъа бай адабият варислигибизни етишдирмеге борчлу адамлар. Шону бир де унутмагъа ярамай.

Бизин язивчулар «Ёлдаш» газетде, «Тангчолпан» журналда ва оьзге печат кьурулларда хас асгер гъаракатдагъы уланлагъа багъышлагъан очерклер, шиърулар, поэмалар язып чыгъардылар. Гелеген йыл шо асгер агъвалатлар тамаманар ва ортакъчылыкъ этегенлер сав-саламат уьйлерице кьайтар деп умут этебиз.

Гетген йылны ахырында, язивчуланы сююндоьреген агъвалат болду. Декабр айны 8-нде Москвада Россияны язивчуларыны гезиксиз, 18-нчи съезди отгерилди. Мен шо съездде ортакъчылыкъ этдим, делегат гьисапта тавуш бердим. Бу съезд узакъ йыллар мунгайып турагъан язивчуланы ва шаирлени шайлы гёнгюн ачды. Энниден сонг бизин ишибизде кёп янгылыкълар, алмашынывлар болажагъы ачыкъ болду. Янгы йылны биз гъаман да гъасиретли гёзлейбиз. Янгы йыл дюнъябызгъа, элибизге, айрыча алгъанда гъарибизге, янгы ва яхшы, паракат яшав гелтирер деп умут этебиз. Барыгъызы да Янгы йылыгъыз булан кьутлайман!

Къысгъа сорагъа толу жавап

Биз Хумторкъали районну башчысыны заместители Жамалутдин Юсуповгъа хас асгер гъаракатны ортакъчыларына не кѣмеклер этилегенни гъакъында сорадыкъ. Ол шулай жавап берди:

– Хас асгер гъаракат башлангъандан берли бизин райондан шонда 200-ден де артыкъ яш ортакъчылыкъ этген, шоланы кѣбюсю буссагъатда да дав агъвалатларда миллетчилеге къаршылыкъ билдирип туралар. Олар даим де тергевню тубюнде. Районну башчысы Айнутдин Зиявутдинов да айтгъанлай «Бизин игитлени агълюлерине этилеген тергев - гъарибизни сыйлы борчубуз».

Олагъа этилеген кѣмеклени гъакъында айтсакъ, хас асгер гъаракатда ортакъчылыкъ этеген 237

адамдан уйлер этмек учун арзалар алынган. Районну мал-мюлкге ва топуракъ ишлеге къарайган управлениеси шоланы арзаларына къарап тура. Ерлер нечик берилежеги гъакъда токъташдырылган талаплар бар, шогъар гѣре бугюнге ерли 78 адамгъа топуракълар берилип битген.

Бираз алда районда Ватаныбызны аминлигин сакълап жан берген ва бугюнлерде де авур намусну кютюп турагъан уланларыбызны абурлап, тереклер орнатылган «Эсделикни бавун» ачдыкъ.

Район администрацияны къарары булан Россияны савутлу гючлери булан дыгъар этген адамгъа администрацияны резервинден 315 минг манат беребиз. Хас асгер гъаракатгъа гетегенлеге 2024-нчю йылда 800 минг, бу йыл буса 2 миллион 965 минг манат берилген.

Шолай да хас асгер

гъаракатдагъылагъа ижарагъа алынган имаратлагъа берилген акъчалары токътатылган.

98 агълю яшлар бавларындагъы гиччипавларына гъакъ телемей. Дав агъвалатларда жанын бергенлеге школаларда ва оланы уйлеринде мемориал мармар ташлар салынган, шоланы авлетлери оър ва хас охув ожакълагъа тюшегенде кѣмеклер этилине. Шолай агълюлени тилевюне ва арзаларына биринчи къарала.

Хас асгер гъаракатдагъы гъар агълюню уйлеринеге газ ва электрик ток тартылган.

Авлетиде дав агъвалатларда ортакъчылыкъ этегенлени адамларын жамият ишлеге, жыйынлагъа ва яшланы алдында юрюлен чаралагъа къошабыз. Район администрацияны къуллукъчулары хас асгер гъаракатда ортакъчылыкъ этегенлени ва оланы агълюлерин даим де тергевню тубюнде сакълай.

Нурият ЭНДРЕЕВА.

Асгерчилеге савгъатлар йиберилиди

Белгили экени йимик, хас асгер гъаракатны ортакъчыларына рагъмулукъ кѣмек йиберив якъдан бизин республика алдынлы ерде юрюй. Ватанны дазуларын якълайган, пачалыкъны аманлыгъын болдурувда миллетчилер булан ябушагъан асгерчилеге кѣмек этивге гъукумат ва жамият къурумлар, айры-айры далапчылар, гъатта школаланы ва яшлар бавларыны къуллукъчулары да жагъ кюйде къуршала.

Бираз алларда Дагъыстанны Башчысыны тапшурувун кюте туруп, Буйнакск район администрацияны башчысыны борчларын кютеген Т.Маликов асгерчилеге тарыкълы мототехника, байлавлукъ къураллар, дарманлар ва оъзге тарыкъ затлар булан юкленген уллу машинни Донецк якъгъа етишдирип гелген эди. Ону арты булан школаланы охувчулары жыйган савгъатлар да асгерчилеге тапшурулду.

Бугюнлерде буса, Буйнакск район хас асгер гъаракат юрюлеген бойгъа

136-нчы атышыв бригаданы асгерчилерине деп бирдагъы керен де савгъатлар йиберди. Бу гезик шо савгъатланы райондагъы яшлар бавларыны коллективлери жыйган эди. Савгъатлар булан янаша яшлар къочкакъ асгерчилени атына Янгы йыл булан къутлап, исси ёравлар язылган кѣп савнагъа кагъызлар да етишдирилди.

Савгъатлар 136-нчы атышыв бригаданы асгерчилерине йибериле болган сонг, шо гюн Буйнакск районну башчысы-

ны борчларын кютеген Т.Маликов ва ону узагъанлар оланы штабы ерлешген Герей авлакъда болду ва онда ачылган памятникке гюл байламлар салды. Шо памятник бираз алларда хас асгер гъаракатны вакътисинде жанын берген бу бригаданы асгерчилерини эсделигине салынган.

Бу чараларда уллулар булан янаша яшлар бавларыны гиччипавлары да ортакъчылыкъ этгенлик ону агъамиятлыгъын бирденбир артдырды. Яшлар асгерчилеге багъышлап шиърулар охуудулар, оланы етишип гелеген Янгы йыл булан къутладылар, асгер борчун кютюп, савсаламат уйлерине къайтмакъны ёрадылар.

Гъайбулла ГЪАЙБУЛЛАЕВ.

Янгы 2026-нчы йылгъа къутлавлар

Къаягент муниципал районну баи Магъаммат ЭЛДЕРХАН

Аявлу Къаягент районлуларым! Барыгъызны да етишип гелеген Янгы 2026-нчы йыл булан гъакъ юрекден къутлайман. Уллу умутларыбызны байлайган Янгы йылны байрамын яш чагъыбыздан гъар йыл лап оър даражада къаршыламагъа гъаракат этебиз. Янгы йылда янгы уьстюнлюклер къаравуллайбыз, умутларыбыз яшавгъа чыгъарылажагъына шекленмейбиз.

2025-нчи йылда районубуз къурулгъанлы 90 йыл тамамланды. Шо гюнню лайыкълы уьстюнлюклер булан къаршыламакъ муратда бизин районлулар сав йылны боюнда къайратлы загъмат текдюлер, чалышдылар.

2025-нчи йылны узагъында районну юртларын байлайган ёлларда ремонт ишлер токъталмады. Шолай ишлер школаларда, ясли бавларда, маданият ожакъларында да юрюлду. Янгы спорт майданлар къурулду. Юртланы гѣрюнюшю яхшылашды.

Гетеген йыл аслу тармакъ юзюмчюлюкте, гъайванчылыкъда, йыллыкъ оьсюмлюклени оьсдюрювде районну загъматчылары, касбучулары оър тюшюмлер къайтармагъа бажардылар. Юрт хозяйство тармакъны оьсдюрювге ижарачылар, далапчылар да яхшы къошум этдилер.

Янгы 2026-нчы йылда биз биригип дагъы да уллу уьстюнлюклерге етишежегибизге шекленмеймен. Янгы йыл барыбызгъа да парахатлыкъ, уьстюнлюк, берекет гелтиреген йыл болсун.

Украинада юрюлеген хас дав гъаракат бизин дагъы да бек бирикдирди, сыкълашдырды.

Хас асгер гъаракатда ортакъчылыкъ этеген игит уланларыбызгъа савлукъ, дав майданларда уьстюнлюклер ёрайман.

Етишип гелеген Янгы 2026-нчы йыл булан барыгъызны да бирдагъы да къутлайман!

«Къарабудагъгент район» муниципал районну башчысыны заманлыкъгъа борчларын кютеген Жамалутдин ЖАМАЛУТДИНОВ

Гъюрметли къумукъ халкъым!

2025-нчи йыл да тарихге гетди. Шу йылны ичинде кѣп уллу уьстюнлюклерге етишмеге насип болду. Бизин Къарабудагъгент районубуз, гъаманда йимик, юрт хозяйство тармакъда оърлюклерге етише геле. Олай да, ёлланы асфальт этив ва янгыртыв ишлер, янгы мактаплар ва азарханалар къурув, адамлагъа ял алив гишбарлар ачылив ва оьзге дагъы да тарыкълы ишлер районубузда 2025-нчи йылда юрюлду.

Бизин халкъыбыз учун да 2025-нчи йыл уьстюнлю оьтдю деп айтмагъа ярай. Не девюрде де бизин халкъыбыз оьз элини ва бютюн Россияны бирлиги ва дослугъу, парахатлыгъы ва насипли гележеги учун чалышган. Шо асил къылыгъын халкъыбыз мердешли кюйде узатып тура.

Аявлу халкъым, миллетдашларым! Сизин барыгъызны да етишип гелеген Янгы, 2026-нчы, йыл булан гъакъ юрекден къутлайман! Янгы йылны узагъында гъар ожакъда насип ва берекет оьзенлер агъылсын, халкъны арасында моллукъ ва берекет, адамланы чархларында аврувлар тайып, гъар заман къатты савлукъ, гъар гюнубюз ярыкъ ва ачыкъ болсун, къайгъылы ва авур агъвалатлар бизден арек турсун, кѣп миллетли Ватанымны халкъыны арасында бирлик, парахатлыкъ, дослукъ артсын ва яйылсын, юрегибиздеги гъар бир мурадыбызгъа етишмеге Аллагъ насип этсин!

Дагъыстанны он сегизинчи Игити

Дагъыстанлы бирдагъы улан Россияны Игити деген атны алды: шо да - Ярамир Темирханов. Алдындагъы гюнлерде Россияны Президенти В.Путин ону тешюне Алтын Юлдузну такъды.

Оьзюню яшлыгъына да къарамай Ярамир Темирханов полковник, 6-нчы айры гвардиячы мотострелковый бригаданы командири. Ону асгерлери натижалы чапгынлар эте ва кеп тас этивсюз салынган борчланы кюте. Олар миллетчилени асгерлери къамалган ерлени алывда, ингдеси Северск шагъарны азат этивде игитлик гёрсетген. Бригаданы асгерчилери айтаган кюйде, Ярамир бажарывлу командир, инамлы ёлдаш ва асгерчилени ойлайган ёлбашчы. Ону булан бирге дав этегенлер Ярамирни эркеклигинден ва ругъундан уьлгю ала.

Бу Ярамирни биринчи савгъаты тьгюл, ол 3 керен Къочкакълыкъны орденлери булан савгъатланган, Донецк Халкъ Республиканы Игити. Огъар болжалдан 4 йыл алда полковник чин берилген. Россияны Президенти В.Путин Северск шагъарны алганда оьзю зенг этип офицерге баракалла билдирген.

Ярамир оьзлени къыйыны булан орта яшайган кеп яшлы агълюде оьсген ва тарбияланган. Ону атасы машин гъайдай, анасы халча согъаган фабрикде ишлей, тек яшларын герти патриотлар этип тарбиялагъан.

Бизин мухбирибиз.

Гъаракатны ортакъчыларын якълай туруп...

2022-нчи йылдан берли Пачалыкъ Думада хас асгер гъаракатны ортакъчыларын, оланы агълюлерин якълавгъа бакъган 154 закон къабул этилинген. Бу йылны гъасиллерин чыгъара туруп, Пачалыкъ Думаны Председатели В.Володин билдирген кюйде, шоланы 30-ву янгыз бу йыл къабул этилинген.

Адамланы ихтиярларын кюйде, ол Россияны Президенти В.Путинге хас асгер Москалькова билдиреген гъаракатны ортакъчыларын

якълав федерал законну къабул этмекни таклиф этген. Президент буса жаваплы къуллукъдагъылагъа шолай тупшурув берген ва федерал якълавдан къайры да регионда да якълав ишлер юрutmекни тапшурган.

Бизин маълумат.

Ксения МАЛЬЦЕВА

Сен къайтаргъа инанаман, аявлум

Яшлар булан бирге сенсен дюньяда Инанмагъа, таянмагъа таявум. Давлар битип, уьстюнлюкню гелтирип, Сен къайтаргъа инанаман, аявлум.

Сен къайтаргъа умутлуман, аявлум, Яй гелгендей ойларымны чачмагъа. Юрегимни сююндюрме, сюймеге, Бюр ойларым чечек этип ачмагъа.

Сен къайтарны гъасиретли гёзлеймен, Ата юртгъа, уьстюн болуп элинге. Биревден де тартынмайлы оьбермен, Яшларын да илинерлер белинге.

Сакъ юхумда даим къайтып гёремен... Ойлар тешме тура къайнар тешюмню. Къайтар гюнюнг гъасиретли гёзлеймен Сен тюллеге айландырып тешюмню.

Орусчадан таржума этген Гебек КЪОНАКЪБИЕВ.

Ватанны аманлыгъы биринчи ерде

Набиюлла Пайзутдинович Иниев Буйнакск районну Агъачкъала юртунда 1974-нчу йылны ноябр айыны 17-нде тувган. Ата юртундагъы школаны 9 класын битдирген сонг автошколагъа тьшюп шофёр курсларда охугъан. 1994-нчу йылда Россияны Асгер Гючлерини Буйнакск шагъардагъы бёлуклеринде къуллукъ этген.

Асгер къуллугъун кютюп къайтган сонг уьйленген. Эки уланы ва бир къызы бар.

Набиюлла Иниев 2007-нчи йылда дыгъар байлап асгер бёлуклерде къуллукъ эте. 2022-нчи йыл Украина бойда юрюлеген хас асгер гъаракатны биринчи гюнлеринден тутуп халкъара миллетчилеге къаршы ябушувланы ортакъчысы. Оьтген вакътини ичинде «За отличие в военной службе», «За воинскую доблесть», «Участнику специальной военной операции» ва Жуковну медаллары булан савгъатланган.

Набиюлланы уллу уланы Азамат 2014-нчу йылда юрт школаны 11 класын тамлап Санкт-Петербург шагъардагъы С.М.Кировну атындагъы асгерчилени медицина академиясына охума тьше. Алты йыл охуп Чита шагъаргъа медицина къуллукъчуланы ротасыны командири гысапда йибериле. Азамат да атасы Набиюлла йимик халкъара миллетчилеге къаршы юрюлеген хас асгер гъаракатында биринчи гюнден тутуп ортакъчылыкъ эте. Ол врач гысапда юзлер булангъы асгерчилени яраларын багъып аякгъа миндирген, нечесе тюрюл четим операциялар этип оланы къутгъарган. Асгер къуллукъдагъы гъаракаты учун ол экинчи даражалы «За воинскую доблесть», «За укрепление боевого содружества», «За помощь в бою», «За спасение погибавших», «За освобождение Марьинки», Суворовну медаллары булан савгъатланган.

Набиюлланы гиччи уланы Вайланмат Дагъыстандагъы генерал-полковник Трошевни атындагъы кадет корпусда охуп билим алган ва автомобиль ёллар къураган техникумгъа тьшген. Оборона министерликни Москвадагъы А.Невскийни атындагъы университетин битдирип бу йыл политика бёлукню касбучусу гысапда асгер бёлуклеге йиберилежек.

Ватанны якълавчуларыны агълюсюнде торайган гиччи къызы Патимат 9-нчу класны тамлап Буйнакск шагъардагъы медицина училищеде касбу билимлер алывун узата.

Барият НУРУТДИНОВА.

СУРАТДА: Набиюлла Иниев.

СЛУЖБА ПО КОНТРАКТУ

ОТ 1 900 000 РУБЛЕЙ ЗА ПЕРВЫЙ МЕСЯЦ СЛУЖБЫ

ЕДИНОВРЕМЕННЫЕ ВЫПЛАТЫ + ПЕРВАЯ ЗАРПЛАТА В ЗОНЕ СВО

ОТ 4 200 000 РУБЛЕЙ ЗА ПЕРВЫЙ ГОД СЛУЖБЫ

ЕДИНОВРЕМЕННЫЕ ВЫПЛАТЫ + ЗАРПЛАТА В ЗОНЕ СВО

ВЫПЛАТЫ ЗА УНИЧТОЖЕННУЮ ТЕХНИКУ ПРОТИВНИКА

ЗЕМЕЛЬНЫЙ УЧАСТОК

ПУНКТ ОТБОРА НА ВОЕННУЮ СЛУЖБУ ПО КОНТРАКТУ, Г.МАХАЧКАЛА, УЛ.Н.ГАДЖИМАГОМЕДОВА Д.1, К.4

8-989-484-69-95

КОНТРАКТ05.РФ

Оьзден тухумну кьоччакъ уланы

Хоншу Украина бойда хас асгер гьаракат юрюлегени уьчюнчю йыл узатылып тура. Себеби – украиналы миллетчилени башын тутгъанлар артдагы 20-30 йылланы боюнда орус миллетге кьаршы иш юрютювню тамурларын терен ерлешдирген. Тутдуруп айтгъанда, олар орус тилни халкьара тил гьисапда юрютмеге кьоймай, орус халкьгъа дин кьуллаукъларын кютмеге пуршавлукъ эте. Сонг да, НАТО деген блокну асгерлерин Россияны дазуларына бек ювукълашдыргъан.

Хас асгер гьаракатда Россияны оьзге халкъларыны игит уланларына кьошулуп минглер булан дагыстанлылар да ортакъчылыкъ эте. Шоланы арасында Къаягент районлулар аз тьогюл. Биз оьзюню гьакъында язагъан Гагу Шамилович Гьасанбеков кьыбла кьумукъ юртланы бириси Оьтемишден.

*Яхшылагъа яшдай гьалал болагъан,
Яманланы ягъасындан алагъан,
Тарлавланы тилген темир пурусу,
Табулмайгъан намартлыгъы, урусу,
Денгизлерде елкен яйгъан кьайыкълы
Оьзден халкьынг макътавларгъа лайыкълы,
Эренлеринг эл намусгъа югюрюк,
Юзюне тийдирмеген тьукюрюк.*

Оьтемишни макътавлу халкьына, уланларына багъышлангъан бу дьертлюк белгили кьумукъ шаирибиз Абдулкерим Залимхановну Оьтемиш деген шийрусундан алынгъан.

18-нчи асруну биринчи яртысында оьмюр сьурген, игит аты тыш уьлкелерде генг кьюйде белгили болгъан Оьтемишни башчысы Солтанмагъмутну, Дагыстанда Октябр Инкьылапны, ватандаш даву елбашчыларыны бириси Амирхан Гьамринскийни, Уллу Ватан даву актив ортакъчылары Муслим Элдерахановну, Кьадырбек Шихшабековну атлары савлай республикагъа белгили. Парахат яшавубузда оьтемишли шаир Абдулкерим Залимхановну, спортну усталары Камал Абдулжамаловну, Милана Дадашеваны ва оьзге спортчуланы атлары да арагъа чыкьды.

Гагу Шамилович Гьасанбеков оьтемишли уланланы игит ишлерин Украинадагы хас асгер гьаракатда тийишли давам этди. Гагуну тайпа тамурлары гьалиден юз йыллар алда белгили, оланы юрт учун кьошуму ва игит ишлери наслудан-наслугъа бериле гелген.

Ону уллатасы Гагу Ильясович Гьасанбеков Избербаш шагъарда яшай, тезден танышым, шагъарлыланы арасында белгили адам. Оьмюр бою шагъарны ичиндеги транспорт предприятиелерде загъмат тьеген. Пенсиягъа чыкьгъынчагъа енгил автомашинлеге кьуллаукъ этеген транспорт предприятиени елбашчысы гьисапда

чалышгъан. 1962-1965-нчи йылларда ол Совет армияны Германиядагы бьлюкюнде асгер борчларын кютген. Ону атасы Ильяс Гьасанбеков Уллу Ватан даву ортакъчысы. Ильясны агъасы Гагу Гьусейнов – биринчи Дьунья давуанда актив ортакъчылыкъ этген, Георгиевский крест орденлени толу кавалери. Ол давлардан алда Россияны пачасыны аманлыгъын сакълайгъан конвой ротада кьуллаукъ этген. Сонг орус пачаны кьардашы Михаил Александрович башчылыкъ этеген кавказлы уланлардан кьурулгъан хас атлы дивизияда асгер кьуллаукъларын кютген, кьанлы давларда авур яралангъан ва асгер госпитальда гечинген. Дагыстанны губернаторуну буйругъу булан ону сюеги Гомель шагъардан Темирханшурагъа гелтирилген, дос-кьардашларыны тилевюне гьере асгер кьурдашларыны ортакъчылыкъы булан ата юрту Оьтемишде гьемюлген.

Гагу Ильясовични аты берилген Гагу Шамилович Гьасанбековланы игит уланлары булан белгили тайпасында 1995-нчи йылны октябр айыны 2-нде тувгъан, оьсген, тарбиялангъан. Ол Избербашны 1 номерли орта школасыны 5-нчи класын охуп битдирген сонг, Дербент шагъарда кадетлер гьазирлейген школагъа охумагъа тьюше. Охувун тамамлагъан сонг, Гагу армиягъа чакъырыла. Асгер борчларын Москва областны Балашиха шагъарында Росгвардияны бьлюклерини бирисинде кьюте.

Армиядан кьайтгъан сонг, ол Темиркьазькьдагы Ханты-Мансийск шагъарда политехнический институтгъа охумагъа тьюше. Оьр билимли специалист ООО «Газпром Трансгаз-Югорск» деген предприятиени Белоярскдеги авария-ремонт управлениесинде загъмат яшавун башлай. Кьаркьарагъа мазаллы, Гагу шо йылланы ичинде авур кьурулланы гьетерип белин авуртдура. Шо себепге гьере ол асгер кьуллаукълардан азат этилме герек болгъан. Тек, оьктем оьсген оьзден улан савлугъуна биревню тергевюн бакъдырмагъан.

Украинада хас асгер гьаракат башлангъан 2022-нчи йылны август айында предприятиени елбашчысы Гагу Шамиловичге военкоматдан асгер кьуллаукъларын кютмеге йиберилген кагъызны тапшура. Ол, бели авуртагъаны гьакъда, бир сьез де айтмай.

Узакъ кьалмай асгерге чакъырылгъанлар барысы да Челябинск областны Чебаркуль деген шагъарында ерлешген охутув-уьйренив хас бьлюкге бакъдырыла, айны узагъында асгер касбулагъа ес бола. Гагу Гьасанбеков Донецк областда ерлешген 30-нчу атышывчу бригаданы 3-нчу батальонуну 9-нчу ротасыны атышывчу взводуну гиччи бьлюклерини бирисине старший атышывчу гьисапда белгилене. Гагуну ва кьурдашларыны асгер яшаву муна шулай башлана ва бир йыл ярим узатыла. Шо вакътиде ол кьурдашлары булан Донецк, сонг Луганск Халкь Республикаланы кььбюсю юртларын украиналы миллетчилерден азат эте, командирлерини баракаллаларын кьазана. Шо гьакъда ону асгер кьурдашларыны бириси булай язгъан: «Гагу булан елугъуп, биринчи гьюнден тутуп дослукъ аралыкълар байладым ва баргъан сайын ону рагъмулугъуна, тазалыгъына, кьоччакълыгъына тамашалыкъ этдим. Булай хасиятлы уланланы бизин девьурде тапмагъа кьыйын.

Асгер кьуллаукъларыбызны вакътисинде ол командирлерибизни тапшурувларын даим оьр даражада кьютюп турду. Шону учун олар дав масъалаланы чечмеге йиберегенде Гагуну даим группаны башчысы этип белгилей эди».

– Арадан бир йыл ярим оьтюп, 2024-нчу йылны март айында Гагу отпускагъа гелди, – деп эсге ала ону уллатасы Гагу Ильясович. Белгили болгъаны йимик, Украинадагы хас гьаракатны ортакъчыларына чакъ-чакъда отпуск бериле. Уланыбыз бир йыл ярим шоланы кьолламагъан. Агьлюбюз ону геливюне бек сююндю. Сьезге кьыт уланыбыз давдагы ишлери гьакъда онча хабарламады. Соравларыбызны кьыйынлыкълар, четимликлер гьар не ерде де бар деп, гесип кьоя эди. Эки жуманы ичинде ял алып, ол дав кьурдашларына алгъасады.

Савлугъу осаллашгъангъа гьере май айны орталарында Гагу бирдагы гезик ата якълагъа геле. Врачланы ахтарывларына гьере, ону асгер борчларындан азат этмеге кьеп еллар болгъан. Шо гьакъда ону булан ювукъ кьардашлары сьейлеген. Гагу оланы бирисине де разилик бермеген ва «Кьайтмасам гележекде дав кьурдашларымын бетлерине нечик кьаражакъман», – деп жаваплангъан.

– Майны ахырында биз Гагу булан бирдагы савболлашдыкъ ва елгъа салдыкъ, – дей Гагу Ильясович.

Асгер бьлюкге етишгенде, Гагу уллатасы булан телефондан сьейлей, дав тапшурувну чечмеге чыгъагъаны гьакъда айта. Дагы ону булан телефон байлавлукъ уьзюле. Узакъ кьалмай, «Дав операцияны вакътисинде белгисиз тас болгъан» деген аччы хабар етише.

Июн айны 12-нден башлап, Гьасанбековланы уллу тайпасы Гагуну ахтара. Гагуну

В этой школе учился
Гасанбеков Гагу Шамильевич
02.10.1995 - 24.12.2024
погиб в ходе специальной военной операции на территории Украины
посмертно награжден орденом Мужества

кьызардашы Тюмен шагъарда яшай. Ону уьягълюсю яй гьюнлени бирисинде хас асгер гьаракатда ортакъчылыкъ этген яраларын сав этмеге гелген Тюмен шагъарлы улан булан кьаршылаша. Сорашывланы вакътисинде ол Гагуну таныгъаны ва бирче кьуллаукъ этгени гьакъда хабарлай. Дмитрийни айтывуна гьере, Луганск Халкь Республиканы Сычььвка деген юртун азат этмеге бакъдырылгъан бьлюкде оьзю булан Гагу да болгъан. Юрюлген кьыргъын атышывланы натижасында эки де кьурдашлар яраланалар. Дмитрийни аякълары гьюллелене. Ол рациядан Гагугъа сьейлей ва яралангъанын билдире. Гагу да тьешюне ва оьпкелерине яралар тийгенин айта. Шону тюз англамагъан Дмитрий, кьурдашы енгил яралангъан, деп, ойлаша ва рагъатлана. Заман гетип ол Гагуну излей, тек тапмагъа бажармай, умут уьзе.

Тюменде болгъан хапарсыз елугъувну вакътисинде, Дмитрий Гагуну Луганскде ахтармагъа тарыкълыгъы гьакъында айта. Сонг, бир-нече гезик телефондан сьейлей. Дагы ону булан да аралыкълар уьзюле.

2025-нчи йылны январ айыны 8-нде Гагу Шамилович Гьасанбековну сюеги Избербашгъа гелтириле, асгер адатлары булан ата юрту оьтемишде гьемюле.

Гагу Шамилович Гьасанбеков дав игитликлери саялы Кьоччакъланы ордени, оьзге медаллар булан савгъатлангъан. Оьзю охугъан Избербаш шагъарны 1 номерли орта школасында ону сураты булан мрамар ташдан белги салынгъан.

Магъамматрасул ИБРАГЪИМОВ,
Избербаш шагъар.

Аманлыкъны талапларын бузма тюшмей

Дагъыстан Россияда оьзюнде кеп халкъ яшайгъан регионланы бири. Кеп адам яшайгъан ерде буса тарыкълы къуллукъланы да болдурмагъа тюше. Шону учун гъар муниципал районланы ва шагъар округланы ичиндеги, айланасындагъы топуракъланы даражасын ахтарып, дазуларын белгилеп асувлу кюйде къоллава агъамиятлы масъала санала. Неге десегиз, яшав-турушубузну оьсюю биринчилей топуракъ байлыкъларыбызны асувлу кюйде пайдаландырып булан тувра байлавлу.

Гьечден геч де къолай

Айтмагъа сюегеним, къурулуш ишлерде пачалыкъ законлагъа ва жамият низамгъа гьюрметсиз янашывланы натижасында башалман кюйде ялгъан документлер булан яшырылып алынган топуракъ пайлар ва топуракъда ерлешген мал-мюлк ерли гъакимиятланы йимик, озокъда, ихтиярланы якълайгъан къурумланы янындан да якълав тапмай. Урушбатчылыкъны шартларында ялгъан булан яшавгъа чыгъарылагъан «муратланы» гележегине биревге де инанмагъа тюшмей. Ялгъанны къуйругъу къысгъа, тез-геч буса да, устю ачылмай къалмай.

Пачалыкъны ва халкъны пайдаларын якълайгъан пачалыкъ, жамият къурумланы, айрокъда, прокуратураны янындан артдагъы йылларда Дагъыстанда шагъар ва юрт къурулушларда топуракъ аралыкълар бузулагъаны саялы йиберилен кемчиликлер тергевлени натижасында аян этиле. Ерли гъакимият къурулувларыны шолай да суд къурумланы къарарлары булан топуракъ пайлагъа законлагъа къаршы чыгъып ес болгъанлар жавапгъа тартыла. Ялгъан документлер гери урула, къурулушлары бузула ва тийишли еслик даражаларына къайтарыла. Озокъда, бир-бир йиберилен кемчиликлени алдын алывда айлана ягъыбызда къыставуллу гъаллар тувулунагъаны да ачыкъ болуп гьорюне.

Уьстде эсгерилген агъамиятлы масъалагъа байлавлу болуп къыставуллу гъалланы ёрукълашдырмакъ муратда бугюнлерде Дагъыстанны прокурору Виктор Эппни ёлбашчылыкъы булан ихтиярланы якълав къурумланы башчыларын да къуршап айыплылагъа ёл гьёрсетив жыйыны оьтгерилен тергевню тартмай болмай. Гьечден геч де къолай деген кюйде, къурулуш законланы бузагъанланы, ихтиярсыз топуракъланы тутагъанланы кеплери жавапдан къачмай. Неге десегиз, шагъарланы ва юртланы ичиндеги баш-

булан къарар чыгъармакъ учун судлагъа 20 айыплав арзлар бакъдырылгъан.

Судну къарарлары булан янаша муниципал къурулувларыны янындагъы административ комиссияланы сиптечилиги булан да башалман кюйде ишленген къурулушлар тайдырыла ва закон булан бегетилинген алдагъы есликлерине къайтарылып гъисапгъа алына. Неге десегиз, жамият агъамияты булангъы ерлерде ихтиярсыз ишленген башгъа-башгъа къоллавадагъы имаратлар ерли ватандашланы, жамиятланы гъаките.

пал къурулувларындан эсе Магъачкъалада кеп болгъан. Шамилни, Акъшалаыны, Ярагъини атын юрютеген тахшагъарыбызны аслу орамларында шо саялы яв ва транспорт юрюшге онгайлыкълар бузулгъаны саялы четимликлеге кеп расланабыз.

Магъачкъаланы Редукторный посёлогундагъы «Акъ Кёл» деген ял алыв паркны дазуларындагъы топуракълар талавургъа тарыгъаны гъакъда «Ёлдашда» алда да башгъа-башгъа авторланы макъалалары язылып чыкъгъан эди. Бугюнлерде административ

учун республика ва муниципал еслигиндеги хас инвестиция майданлар белгиленген ва пайдаландырылгъа берилген. Дагъы да ачыкълашдырып айтсакъ, артдагъы 4 йылны ичинде 13 муниципал районларында ва шагъар округларында республикабызда 32 инвестиция майданлар учун топуракъ пайлар айырылгъан. Шолай майданлар некъадар асувлу кюйде пайдаландырыла деген сорав тувулуна. Бугюнлерде агъамиятлы инвестиция проектлени яшавгъа чыгъарыгъа республикабызны Башчысы Сергей Меликовну янындан айрыча тергев бакъдырылгъаны тергевню тарта. Неге тююл, белгиленген майданларда инвестиция проектлени яшавгъа чыгъарыгъа 35 миллиард манат акъча маялар гьёрсетилинген. Умуми кюйде алгъанда шолай майданларда 5 мингге ювукъ янги ишчи ерлер ачмагъа умут этилине. Умутлар яшавгъа чыгъарылса, гъакъыкътда республика бюджетте йылда 2 миллиард манатны къадарында налог гелимлер къаравуллана.

Тек не этерсен, республикабызны тюзлюк боюнда, айрокъда курорт шагъарланы майданларында алгъа салынган борчланы яшавгъа чыгъарыгну болжаллары йырылагъаны рази къалдырмай

– Макорчюлюк булан инвестиция майданлардагъы топуракъ пайланы асувлу кюйде къолламай, къурулуш ишлени оьтгеригну болжалларын йырагъан тайпалагъа къаршы къатты кюйде чаралар гьёрмесек бажарылмай, – деди Сергей Меликов гъали-гъалилерде ДР-ни Гьукуматыны генглешген жыйынындагъы сёйлевюнде. – Эгер де артдагъы уьч йылны ичинде яшавлукъ-экономика агъамияты булангъы топуракълар асувлу кюйде пайдаландырылмай къалса, шо заман РФ-ни Гьукуматыны къарарына гьере, маячылардан, дачалылардан ва оьзгелеринден чыгъарылып ерлердеги муниципал къурулувларыны еслигине къайтарылып алынажакъ.

Уьстде де эсгерилгени йимик, ДР-ни Башчысы да пачалыкъ ва жамият агъамияты булангъы топуракъланы асувлу кюйде къолламагъа тюшегени гъакъда айрыча буварыв этегени англашыла. Ёгъесе, айсениликге бойсынагъанлар, гележекде де муниципал къурулувларыны ва суд къурумланы къарарлары булан топуракъ пайларын-дан магърюм къалажакъ.

Къ. КЪАРАЕВ.

Магъачкъалада Шамилни атындагъы проспектеде законсуз къурулушланы ахырынчы къысматы...

ны низамын буза. Лап да аслусу, муниципал къурулувларында къурулушланы планлашдырылгъан низамына арт берилегени пачалыкъ законлагъа сыйдан тюшюре. Шо саялы олар этген ишлерине гьере законну алдында жавап да бермеге герек.

Айыплылар жавапгъа тартыла

Бизин республикабызда прокуратураны сиптечилиги булан законсуз къурулушларда ва топуракъ аралыкъларда йиберилен кемчиликлени алдын алмакъ учун плангъа ва шолай да ерлерден гелеген арзлагъа гьере 2025-нчи йылда 1500-ден де кеп тергевлер оьтгерилен. Белгили болгъан кюйде, оьтгерилен тергевлени натижасында 80 гезикде законсуз къурулушланы алды алынган, 40-гъа ювукъ ялгъан документлени уьстю ачылып, къарарлар булан гери урулгъан. Уьстевюне, ялгъан документлер булан къурулгъан яшавлукъ уйлени ва оьзге тюрюл имаратланы бузуп тайдырмакъ мурат

– Низамсызлыкъ оьзлюгюнден де бола, низамны болдурма тарыкъ, – дей Магъачкъала шагъар округуну администрациясыны башчысыны биринчи заместители Магъамматали Сайитов, – Адамлар, машинлер юрюген ва токътайгъан ерлерде ихтиярсыз къурулгъан законсуз къурулушлар гертиден де, юрюшню низамына четим эте ва аманлыкъны талапларын буза. Шо саялы да, биз де административ комиссияны советини ортакъчылары айлана якъда йиберилен кемчиликлени ахтарабыз, къурулуш законланы бузулагъа байлавлу хас къарар чыгъарып «есилерине» билдиребиз. Олар къурулушланы оьзгючу, харжы булан тайдырмагъа борчлу этиле. Ёгъесе, административ къайдада жавапгъа тартыла ва мал-матогъындан магърюм къала...

Дагъыстанда яшайгъан чакъы халкъны умуми савуну уьчден бир пайы, дагъы да ачыкъ этип айтсакъ, 1 миллионгъа ювугъу тахшагъарыбызда яшай. Айтмагъа сюегенибиз, артдагъы йылларда законлу ва законсуз къурулушлар ишленип пайдаландырылагъаны оьзге муницип-

комиссияны ортакъчыларыны сиптечилиги булан Дагъыстанны маданият варислигине гиреген «Акъ Кёлню» ягъасында законсуз ялгъан документлер булан алынган 2 гектар майданы законлу еслигине къайтарылды. Табиат эсделик гъисапда, билмейгенлер бар буса, «Акъ Кёл» айрыча къорулагъан федерал оьлчевде шагъарлыланы къоллауундагъы сыйлы ер экени гъакъда эсине салмагъа сюер эдик.

Бугюнлерде уьстде эсгерилген орамларда законсуз ишленген ва пайдаландырылагъан къурулушланы бузуп тайдырып узатыла...

Къолланмайгъан ерлер де чарасыз къалмажакъ

Дагъыстанны экономикасын оьсдюрювге пачалыкъ программалагъа къошум гъисапда бизин республикабызда мадарлы маячылар булан байлавлукъда иш юрюле. Промышленный ва яшавлукъ агъамияты булангъы объектлени, онгайлы къуллукъланы болдурмакъ

Алгъа барывну йылы

Дагъыстан Республиканы яшёрюмлени ишлерине къарайгъан министерлиги оланы патриот ругъда тарбиялауна айрыча тергев бере. Бу йылны гъасиллерине гёре, патриотлукъ ва гёнгюллю кюйде рагъмулу гъаракатлагъа оланы 50 процентин къуршамагъа бажаргъан. Умуми алгъанда республикабызны 580 минг яшёрюмлери гъар тюрлю гъаракатларда ортакъчылыкъ этген. Шо гъакъда алдагъы гюнлерде «Дагестан» деген маълумат агентлигинде оьтгерилген прес-конференцияда ДР-ни яшёрюмлени ишлерине къарайгъан министри Камил Сайитов эсгерди.

Журналистлер булангъы ёлугъувда «ДагПатриотЦентрны» ёлбашчысы Рамазан Магъамматов ва ДР-ни Халкъ Жыйыныны депутаты Марат Алиев да ортакъчылыкъ этди.

К. Сайитовну айтывуна гёре, министерлик учун 2025-нчи йыл алгъа барывну йылы:

– 2025-нчи йыл Ватаныбызны якълавчуларына ва Уллу Ватан давда Устьюнлюкню 80 йыллыгъы булан байлау патриотлукъ тарбиялау аслу тергев берилди. 100-ден артыкъ патриотлукъ чаралар оьтгерилди ва шонда 379 минг адам ортакъчылыкъ этди. «Ус-

тюнлюкню 80 йыллыгъыны халкъара волонтер корпусуну» регион ва муниципал штаблары 13 минг адамны бирлешдирди. Ону ортакъчылары 3 мингден артыкъ гъар тюрлю чаралар оьтгерди.

Министерликни гъаракаты булан яшавгъа чыгъарылгъан охутупатриотлукъ сапарлар да инг де агъамиятлы чараланы бириси болду. Йылны боюнда 230 яш игитликни ва асгер макътавлукъну шагъарларына барды. Охувчулар Волгоград, Севастопол, Москва, Санкт-Петербург, Мурманск ва Гаджиево шагъарлар булан таныш болду

Гёнгюллю гъаракатлар

Министр билдирген кюйде, рагъмулу гъаракатларда ортакъчылыкъ этген яшёрюмлени бирлешивю шайлы артгъан, оланы санаву 200 мингте етишген. Дагъыстан Республикада оьтгерилген бары да агъамиятлы агъвалатларда, маданият фестивалларда, спорт ярышларда, форумларда ва гъаракатларда ортакъчылыкъ эте.

Хас асгер гъаракатны ортакъчыларына кёмек

Дагъыстанлы яшёрюмлер хас асгер гъаракатны ортакъчыларына да кёп кёмек ишлер эте. 2025-нчи йылны боюнда «МыВместе» деген штабны гъаракатыны натижасында кёмек гъисапда 5 минг тон гъар тюрлю ашамлыкъ маллар, генераторлар, иссилик береген алатлар, торлар, окоп майчыракълар, опуракълар бакъдырылгъан.

2025-нчи йылда 1200 – ден артыкъ Дагъыстанлы яшёрюмлери федерал, округ, республика чараларда: форумларда, фестивалларда ва семинарларда ортакъчылыкъ этген. Гъар тюрлю оьлчевдеги грантланы ярышларына 400-ге ювукъ арза берилген. Шоланы 67-си яшавгъа чыкъгъан ва умуми гъисапда 55 миллион манатны къадырында грантлагъа ес болгъан.

Билим берив тармакъда кёмек чаралар

Дагъыстан Республиканы билим берив ва илму министерлиги бизин регионда билим берив тармакъда хас асгер гъаракатны ортакъчыларыны агъюлерине этилинеген кёмек чараланы гъакъында билдире. Эсгерилген кёмек чаралар Россия Федерацияны Савутлу Гючлерини ва Милли гвардиясыны алдына салынгъан масъалаланы кютювде дыгъар булан ортакъчылыкъ этеген асгер кюллукудагъыланы, мобилизацияны айланасында ва гёнгюллю кюйде асгерде кюллуку этеген ватандашланы агъюлерине этиле.

Министерликни прес-кюллуку билдирген кюйде, шо чаралар Ватанны якълавчуларыны агъюлерин билим берив кюллукулар булан толу кюйде таъмин этмекни гъайында юрюле. Шолай тапшурув Дагъыстан Республиканы Башчысы Сергей Меликовну янындан да берилген.

Айрыча алгъанда, асгер кюллукучуланы яшлары учун этилеген якълав чаралар шулар:

- хас касбу билим берив ожакъларда охув ерлени 10 процент квота айырмакъ;
- оьр охув ожакълагъа тюшегенлеге бакалавриат ва специалитет программалагъа 10 процент квота айырмакъ;
- хас касбу билим берив ожакъ-

ларда ва оьр охув ожакъларда очно охуйгъан студентлени общежитиеде яшайгъаны учун теленеген гъакъдан азат этмек;

– яшлар бавларына барагъан яшлар учун гъакъ телевден азат этмек;

– студентлер учун хас стипендиялар токъташдырмакъ: хас касбу охув ожакъда охуйгъанлар учун 2500 ва Дагъыстан Республикада ерлешген оьр охув ожакъларда охуйгъан студентлер учун 5000 манат. Стипендия хас асгер гъаракатда ортакъчылыкъ этегенлени, жанын къурбан этгенлени агъюлерини яшларына гёрсетиле.

Шолай да:

– орта охув ожакъларда гюнде бир кен гъавайын исси аш булан таъмин этмек;

– школагъа ва яшлар бавуна гезиксиз ерлер булан таъмин этмек;

– хас касбу ожакъларда гъакъсыз охутув булан таъмин этмек;

– кюшум билим берив программалар булан охутувну гъавайын этмек;

– язлыкъ савлугъун беклешдирив лагерлерде гезиксиз ерлер булан таъмин этмек.

Хас асгер гъаракатны ортакъчыларыны агъюлерин якълав чараланы яшавгъа чыгъарыв гъар заман ДР-ни билим берив ва илму министерлигини тергевюнде тура.

Алимни 100 йыллыгъына багъышланды

Дагъыстан пачалыкъ аграр университетде «Агропромышленный комплексни оьсювюню гележекде пайдасы булангъы агъымлары: билим берив, илму, ишлетив» деген Халкъара илму-практика конференция оьтгерилди. Эсгерилген конференция юрт хозяйство илмуланы Россия академиясыны член-корреспонденти, аграр университетни кёп йылланы узагъынлда ректору Магъаммат Мамаевич Жамболатовну 100 йыллыгъына багъышлангъан эди. Шонда Дагъыстан Республиканы Гъукуматыны вакиллери, ДР-ни юрт хозяйство, билим берив ва илму министерликлени кюллукучулары, ДР-ни Халкъ Жыйыныны депутатлары, РФ-ни ва ДР-ни белгили ветеринар алимлери ортакъчылыкъ этди.

Магъаммат Жамболатов Дагъыстан Республиканы ва Россия Федерацияны илмусуну ат къазангъан кюллукучу, ветеринар илмуланы доктору, профессор, СССР-ни ва Россия Федерацияны оьр билим беривюню ат къазангъан кюллукучу, ДР-ни жамият ва таби илмуланы ва техниканы тармагъында Пачалыкъ савгъатны лауреаты, Уллу Ватан даву ортакъчысы. Ол кёп йылланы узагъында ветеринар илмугъа, яшёрюмлени охутувда ва алимлени оьсювюне уллу кюшум этген.

50 йылны узагъында республиканы юрт хозяйство оьр охув ожагъыны башын тутгъан. Ол 300-ден артыкъ илму ишлени, оланы арасында аграр илмуну оьсювюне ва оьр билим алыгъа багъышлангъан монографияланы, охутув ва методика китапланы автору. Ону ёлбашчылыгъы булан агропромышленный комплексни гъар тюрлю тармакълары учун 25 мингте ювукъ касбучулар, 200-ден артыкъ илмуланы докторлары ва кандидатлары гъазирленген.

Илму конференцияны барышында Дагъыстан Республиканы ветеринар комитетини

председателини биринчи заместители Сергей Попандопуло белгили алим ва педагог М. Жамболатовну гъакъында эсделиклерин айта туруп булай деди:

– Магъаммат Мамаевич алим гъисапда оьр даражалы касбучу болгъандан къайры да гюлю педагог эди. Ону алдында билим алагъанлагъа ата-анасыны байлаулулары ва таъсирине де къарамайлы бир заманда да эркелетмей ва энгилликлер этмей эди. Адилли ёлбашчы ва талаплы педагог гъисапда оьр даражада тарбиялы ишни де юрютмеге бажара эди.

Конференцияда агропромышленный комплексни оьсювюню, ветеринарияны ва юрт хозяйство тармакъны илму якъдан таъмин этивюню, касбучуланы гъазирлевню агъамиятлы масъалаларыны айланасында пленар докладлар да этилди.

Дагъыстан аграр университетни халкъланы дослугъуну музейинде ерлешдирилген Магъаммат Жамболатовну эсделигине багъышлангъан экспозицияланы залындан айланып чыкъгъан сонг, илму конференцияны ортакъчылары оьзлени ишин секцияларда давам этди.

Бетни гъазирлеген Патимат БЕКЕЕВА.

Газетине гьалал кьуллукъ этген

90 йыллыкъ юбилейин кьаршылагъан «Бабаюртну янгылыкълары» деген район газет, оьзю ишлеп башлагъан вакътиден берли, районну ва загъматчы халкъыбызны яшавунда айрыча ерни тутта геле. Районну экономикасында, социал тармагында, гьар тюрлю уьлгюлер булан загъматчылары етишген уьстюнлюклерин арагъа чыгъарында, ону булан бирге юртларда халкъны яшавуну алгъа барывун суратлавда да этген кьошуму - айтып битдирмесдей гьал десек кьопдурув болмас.

Оьтген он йылланы боюнда юртланы экономикасыны гьалын ва гьалиги заманны тенгешдирип кьарагъанда, биз хыйлы ёл этген-биз. Атын тутуп айтгъанда, район газетибиз документли кюйде, шо бары да алмашынывланы, халкъны умутларыны ва гьаракат этивюню жанлы шагъаты болуп токътады. Шо маълуматлы гюч, гьакимликни ва ерли халкъны арасында, энниден сонггъу алгъа барывгъа уллу кёпюр болуп ёл салды.

Шо ишде, биринчилерден, оьтген ва гьалиги девюрде, алдынылылардан болуп нече адам загъмат текген. 1982-нчи йыл, Гьажи Абакаровну ёлбашчылыгындан сонг, газетни редактору этилип, тири, ишин белгили муратлагъа бакъдыргъан жагъ кьыз Бийзанат Алимкьазиевна Мусакъаева белгиле.

Загъмат ёлун башлагъан гюнден тутуп, Б. Мусакъаева, ишин билегенден кьайры халкъны яшавун яхшылашдырмакъ муратда не йимик ёрукъ тапма герекни англайгъан кьуллукъчу ёлбашчылары арасында янгы наслуну белгиси болуп токътай. Ол ишинде ёлугъагъан четимликлеге де кьарамай, оьзюню ойларын, пикуларын, районну оьсвовне онгарылгъан программаларын яшёрюмлени янын тутмагъа бакъдыра.

Б.А. Мусакъаева 1951-нчи йыл Бабаюртда тувгъан. Ол яш чагындан тутуп, жамият ишлерде ортакъчылыкъ этме муштарлы болуп оьсе. 1973-нчу йыл Дагъыстан пачалыкъ педагогика институтну тамамлап, орус тил ва адабият дарсланы муаллими болуп загъмат ёлун башлай. Къаныгъывлу ва бажарывлу чалышывуну натижасында Бийзанат Алимкьазиевна ёлбашчылыкъ кьуллукъларда, демек, райкомну секретарындан, биринчи секретаргъа ерли оьрлене.

Шоланы арасында Бийзанат Мусакъаева оьз пикуларын яшавгъа чыгъара туруп ортакъчылыкъ этген. Райком комсомолгъа ёлбашчы болуп геливю, билимин ва сынаун артдыриву – тенглилерине ва оьзюнден уллу иш ёлдаш-

ларына уьлгю болгъан.

Политика билими ва жаваплылыкъы булангъы Бийзанат Алимкьазиевна ВЛКСМ-ни обкомуну пленумуну, сонгунда КПСС-ни райкомуну пленумуну уьюрю бола. Ол янгыз комсомол иш булан дазуланып къалмай, район Советни депутаты да бола. Ону оьрлюкклери халкъны янындан инамлыкъ къазанып, абур-сыйгъа лайыкълы болгъанын исбат эте.

1980-1982-нчи йылларда Бийзанат Алимкьазиевна КПСС-ни райкомуну ортакъ бёлюкюню ёлбашчысы болуп загъмат ёлун узата. Онда да огъар, районну яшавун социал янындан артдырып ва толумашналы этип, культура чаралагъа бакъдырылгъан программаларын, ойларын оьр даражада арагъа чыгъармагъа имканлыкъ тувулуна.

Б. Мусакъаеваны редакцияны ёлбашчысы этип белгилегенде, газетни оьсвовю янгы даражада болду. Ишин башлагъан гюнден тутуп, печат этилеген макъалаланы маънасын тергевден кьайры да, районну жамият яшавун анализ этип, арагъа чыгъагъан масъалаланы чечивде газетни ортакъчылыкъы болмакълы тийишли гёрген. Ол чыгъарагъан макъалалар хабар беривден кьайры да, адамны эсине таъсир этеген кюйде болсун учун къаст этген. Халкъны масъалаларына теренден тюшюмек учун, ёлугъувлар оьтгерип, оланы гьарисине тюз кьыйматлар берип де бажаргъан. Шолар бары да бирикдирилип, газетни бетлеринде маъналы сораулар ва ойлар даим де арагъа салынып чыгъарылгъан.

Район газетни тиражы, ону ёлбашчысыны, коллективини ишдеги къастлыгыны натижасында ва газетте тарыкъ-герек алатлар булан таъмин этген КПСС-ни райкомуну кёмеги булан башлап эки минг, сонгунда буса уьч минг экземпляргъа етише. Бийзанат Алимкьазиевнаны чалышыву булан, газет жамият арагъа гирип, маълумат бергенден кьайры, халкъны ёлдашы ва кёмекчиси бола.

Иш уьстде лап да маъналы бо-

луп, басмахананы ишчилерине онгайлыкълар этилгенни эсгерме тюше. Бинаны ичиндеги эсги, агъач-кёмюр булан янагъан печелер исси сувлу янгы батареилеге алышына, янгы эшик-терезе, айлана якъгъа яшыллыкъ болсун учун тереклер орнатыла.

Редакцияны бинасында оьтгерилген уллу ремонт ишлер, савлай коллектив учун яхшы гьаракатны барышы болуп токътады, янгы касбучулары кьошулуву да, ону сыкълашдырды ва кьуллукъчулары бажарывлулугъу да артды.

Шолай бажарывлу иш гёрсетивню натижасында, 1985-нчи йыл «Мол тюшюм учун» деген район газет Дагъыстан АССР-ни Оьр Советини Президиумуну Гьюрметлев грамотасы булан савгъатлангъан. Шо савгъат янгыз редакцияны кьуллукъчуларыны уьстюнлюкклери учун тюгюл, газетни ярыкъландырып, онгарып, халкъны кьолуна инг де атив кююнде етишсин учун гьаракат этген басмахананы коллективини оьрлюгю де бола. Газетни кьуллукъчулары, энниден сонг да оьсвов гьаракатын артдырмакъ маънада, СССР-ни журналистлерини Союзуну уьюрлери де болуп, бирликде генг иш гёрювню натижасында, алгъа абат ала баралар. Редакцияны ичинде шо вакътиде СССР-де биринчилей болуп, профессионал аралыкъланы ва сынав алышдыривну мугъкамлашдырмакъ муратда журналистлени союзу иш гёрюп башлай.

1988-нчи йыл Б. Мусакъаева Дагъыстан АССР-ден вакил болуп, СССР-ни журналистлерини сою-

зуну съездинде де ортакъчылыкъ эте. Шо иш ону загъмат ёлунда инг де маъналы болгъандан кьайры да, савлай редакцияны тарихинде аслу ерни тутта. Ону Президиумгъа сайланмакълыгы да, иш сынавуна гьюрмет этилгенни исбатлай.

Б. А. Мусакъаева район газетни алышырмайгъан ёлбашчысы болуп 25 йылны боюнда, 2008-нчи йылгъа ерли загъмат текген. Шо вакътиде район газетни ёлунда кёп тюрлю четимликлер кьаршы бола - бир районну, сонг да республиканы, савлай уьлкени дегенлей ёлбашчылары алышынагъан вакътиде де, район газет мекенли гьалда ишлей. Кьуллукъчулары санавун кьысгъартывлагъа салса да, газетни тиражында чайкъалыв болса да, коллектив гьеч ругъдан тюшмеген. Басмахананы ишчилери ва редакцияны кьуллукъчулары, бирликде сыкълашып иш гёрювде ва районну ёлбашчыларыны кёмеги де булан, шо кьыйынлы вакътиде де газетни «яшавуна» онгайлыкълар болдурдулар.

2016-нчы йыл Бийзанат Алимкьазиевна кьайта район газетни баш редактору этилип белгиле. Ону булан бирге ол, янаша бир нече ишни бажарывлу кютюп болагъанны исбат этегендей, районну кьатынларыны Советини председатели болуп да чалыша. Бийзанат Алимкьазиевна газет оьр даражада, маъналы болсун учун, ишинде янгы технологияны кьоллап, къаст этип замангъа гёре чалышгъан.

Заман бир ерде токътамай, чалт гете... Коллективге янгы ойлары, пикулары булангъы яшёрюмлер гелгенде, Б. Мусакъаева да олагъа ёл берме герекни англай. Ол ишден гете туруп, газетни абурун артдырып, районда журналистиканы оьр даражада гёрсетме бажаргъанны ва редакция булан аралыкъ тутгъанлар шону бир заманда да унутмажакълы биле. Оьзюню топлагъан сынаун ва билимин сакълап, ол коллективни ва газетни охувчуларыны юрегинде терен гьыз кьойгъан.

Бугюнлерде де идарабыз, гьалиги заманны талапларына жавап берип дегенлей, районну халкъына маъналы маълуматланы етишдире, жамият булан аралыкъ тутуп иш гёре.

Герейхан ГЪАЖИЕВ,
оьз мухбирибиз.

Агълю командаланы олимпиадасы

Гьисапдан дарс береген муаллимлени гюнюне байлавлу чараланы регион планын яшавгъа чыгъарывгъа байлавлу болуп билимлени камиллешдиривно Дагъыстан институтунда «Атам, анам ва мен – гьисап этеген агълю» деген башны тюбюнде 1-нчи республика олимпиада оьтгерилген.

Эсгерилген олимпиадагъа республиканы 25 муниципалитетинден гелген агълю командалар жыйылгъан. Шо чарагъа Буйнакск районну атындан Тебен Жюнгютей юртдан Зайнап, Рустам ва Инжили Жамаловланы агълю командасы баргъан.

Жамаловланы агълю олимпиадагъа гелген 25 де команданы арасында макътавгъа лайыкълы 3-нчу

ерге ес болуп, Буйнакск районну абурун оьр этме бажаргъанлар.

Агълю команданы ортакъчыларына яхшы савлукъ булан гележек-де де янгы оьрлюкклеге етишмекни, гьисап юрютювде буса гьеч бир заманда да янгылышлагъа ёл бермейли яшав кьурмакълы ёрайбыз.

Казим КЪАГЪРУМАН.

Жамаловланы агълю командасы.

Гюм ийис гелеген бетлерин бирдагы керен ачдым

(Башы газетни алдагы номерлеринде)

Аланьяны кыйсы мююш-кыушу да кыонакылагы, туристлеге таъсир этегени, ругландырагыны оланы селенивлеринден де эсеме бола эди. Гезелликге чомулган шагъарны былтыргы янында айланаганда, шо эжелги девюрлерде яшагъанланы руглары мени узатагъан йимик бир тамаша гыс этдим. Айрокъда нече-нече кыагъруманлар, валикызылар намазларын кылып, дуалар этген атам заманлардагы Сулеймание межитге гиргенде, солтанланы алгышлы калималары кыулагыма чалынагъан йимик эди.

Биз межитге етишгенде, маркача вакътиге ювуклашгъан эди. Тарихде терең, сыйлы гыыз кыйгъан ибадат уйге гелип, намаз кыылмай гетмесмен деп ойлашып, шону абзарында кыуллукъ этегенлерден изну алдым. Олар да арыв гёрюп, мени кыатынгишилер Яратгъаныбыз булан юрек сырларын чечеген бёлюгюне узатды. Шаршавланы артына гирип битгендокъ, межитни имамы азанны янгыртып охуп кыйду. Гыйлер, бир башгъа туюл эди бюлбюл чарнайгъандай. Тюркиядагы имамланы, муфтийлени нече де анлы тавушлары да бар, олагы ара бёлмей тынглап турма сюесен. Намаздан сонггу наsigбаты, дуасы гыакъда айрыча макъала язма ярай. Аллелей, нече де маъналы калималар чалынды.

Гыали энни межитни тарихи гыакъда бир-эки сёз айтмагы оравлудур.

Межит Эхмедек деген орта кыалада, таш тавланы устынде, эсги кыабурланы янында ерлешген. Шагъарны не еринден де минмасыны килливию гёрюне. Межитден эсе, шону тамларыны керпичлерини, ташларыны «чагы» шайлы уллу. Айтагъаным, бу Аллагыны уюон сельджуклу солтан Алаэддин Кейкубат 1231-нчи йылда кыургъан. Шондан сонг 4 асру оыюп, яшмынны гючюнден от туюшуп, бираз ялагъан. Алаэддин солтанны эсге салагъан шо бойда межитни кыырындагы кыабурлар (XII–XV асру) бар.

Артда Аланья Осман империягъа гиргенде, XVI асруда айтылгъан 10-нчу солтан Сулейман Великолепный (1520–66 й.й) шону янгыртгъан. Истамбулдагы кимни де гыайранлыкыгъа кыалдырагъан архитектор Синан чебер кыайдада кыургъан межит йимик, мундагысы да Сулеймание деп солтанны атын юрюте. Ону аты ичине гиреген кыапуларына да язылгъан.

Сулейман буйругу булан янгыдан аякыгъа тургузгъан межитни кыурувда 3500 ишчи кыуршалгъан. Кыурулуш учун тарыкы-герекни империяны гыар тюрлю тарапларындан гелтиргенлер. Мисал учун, акъ мармарны Мармара атавдан, багъаналары Ливандагы Баальбек шагъардан ташыгъан кыатты ташдан ясалгъан.

Шогъар гирип барагъан ерте тизги вакътилени гёз алгы гелтиреген 3 гюмези бар. Намаз кылагъан залы да бийик гюмезлер булан 3 бёлюнген. Полгы бир уллу омузлары булангы хали яйылгъан. Бир янында кыыбланы гёрсетеген накышлангъан тамы айрыча тергевню тарта. Шону кыырында буса мых кыакъмай кыурулгъан, минмарагы элтеген такыта канзилер. Залны ортасында, тёбесинде бир уллу люстра илинген.

Кыайсы миллетни вакили де межитге гирип, ону гыайбатлыгындан ругланма бола.

Дагы да, кыаланы бир буччагында, шагъарны ортасында табиятны жавгъарлы аламаты Дамлаташ деген анакъ бар. Бу нечесе асрулардан кыалгъан ер Аланьяны гезеллигине гысапланагъанындан кыайры да, хас медицина шону эмли гючю де токташдыргъан.

1948-нчи йылда шагъарда янгы порт ишлемеге ерлер онгарагъанда, ишчилер кыяланы туюндеги бош ерге урунгъан. Шо да бирев де кыаравулламагъан кюйде анакъ экени билинип кыала.

Мукабатлы кыайдада юрюлген ахтарывлардан сонг алимлер шону «чагы» 15 минг йылдан да артык экенин исбатлагъанлар. Ичине гиргендокъ, гыаваны бавукълугу гыс этесен. Дамлаташны узунлугу–30, генглиги –15, бийиклиги де 15 метрге етише. Тёбесини гыар ерлеринде салынчакъ бузлагы парх береген, саллангъан тамчылар скульптор ясагъан чебер аламатлагы ошай.

Дамлаташ деген не экенин анлагъансыздыр. Тюрк тилде дамла–тамчы, ташны да билесиз. Тамчы таш деген маънаны бере.

Анакыны ичинде йылны узагына 22–23 градус иссилик (С) бар. Гыаваны 98 проценти бавукъ. Шолайлыгы савлукъ учун бек пайдалы, айрокъда оыпкелерине. Гыавасы углекислый газдан, ионлардан, азотдан бай. Шолар тыныш алагъан санларына бек яхшы таъсир эте.

Бу анакъ хас кюйде аврувланы багыгъан ер деп белгиленген. XX асруну орталарындан тутуп, шонда тынышын алагъан санларында узакълангъан аврувлары, астмасы, аллергиясы барлар кёп бара. Оыр даражадагы бавукълукъ тынышын енгиллешдире, ионлар, минераллар герти ингалатор йимик бола.

Гыар тюрлю йылларда Дамлаташда Тюркияны табият савгыат этген аламатларыны гыакында документ фильмер чыгъарылып тургъан. Шо да ону агыамиятыгынын гючлендирген, туристлени тергевню тартгъан.

Бир гюн биз Аланьядан бираз ариде орунлашгъан Кыазипаша шагъарны кыырындагы кёп алдагы девюрлерден сюлдюрлери кыалгъан Антиохия деген ерге бардык. Бугюнлерде де шонда археология кыазывлар юрюлюп тура эди. Тюрк тарихни байындырагъан, бырынгылыкыны унутма кыймай бугюн де нечесе девюрлени сеси зангырагъан Антиохия шагъар оытесиз бийикликде, Крагум тавну башында ерлешген.

Ёл бойну узагында табиятны гыайбатлыгыгындан гёнгюбюз хошлана турду. Вая гыйлер, тюрклер оытесиз эринмей-талмай топуракыгъа кыуллукъ этеген халкъ дагы деп ойлашдым. Ёлда гыар абатда йимик ёлугагъан оланы банан, мандарин, нар, аво-

кадо, манго, хурма, апельсин, нече тюрлю емиш оысеген бавларына сукъланмай кыарамассыз.

Гыасили, биз баргъан Антиохия-ад-Крагум бизин эрадан алда 170-нчи йылгы ювукъда Иотап шагъарны тизген коммаген пача Антиох Элифан 4 Киликия пачалыкыны пачасы заманларда кюрчюлендирген. Антиохия да денгиз кыачакылагы яшынмагы онгайлы ерге гысаплангъан. Помпей пача кыачакыланы дагытгъан сонг, император Гай Киликияны да тергевде сакъласын учун Антиох Элифангъа шо ерни тапшура. Ол да шогъар оыюню атын кыоя.

Былтыр заманлардагы шагъарны баруларыны, кыапуларыны, тизги христиан дин юрютеген биналаны, уллу орамыны, гыамалларыны, жамият гыажатханаларыны, базар болгъан майданны, адамлар яшагъан уйлени тюрлю ренклердеги увакъ ташлар торланып этилген суратланы гесеклери сакълангъан.

Археологлар шагъар гыамамлары ерлешген топуракыда тамланы, полланы безендирмек муратда кыолланагъан оысюмлюклени, геометрия кыалиплени суратлары ясалгъан гыар тюрлю туюлю увакъ шишалар булан торланып ясалгъан суратланы да гесеклерин тапгъанлар. Шолар да 149 квадрат метр ерни кыуршагъан.

Олай да, шонда бизин эраны II асрудагы бырынгы уйдурмалы игитлери Нарцисси ва Ганимедни мысгыллав масхаралары булан полгы тутагъан увакъ тюрлю боявлу ташларда ясалгъан суратларыны гесеклери де чыкыгъан.

Паху ГЫАЙБУЛЛАЕВА.

(Ахыры гелеген номерде)

Алав АЛИЕВ

Кюлеме кюлкю тюгюл

Магъачкъала мени анадаш шагъарым. Мен ону тюрлю-тюрлю заманларын гёргенмен. Тек тах-шагъарымны гъалиги пакарсызлыкъгъа тарыгъан кюю магъа даим, гъар гюн йимик биз капитализм девюрлеге дёнюп яшайгъаныбызны эсима сала. Тамаша болмагъыз, амма биз совет заманларда на-латлап гелген кюрумну агъулу сюдюрлерин ва аламатларын мен гъаман сайын бугюнго тюкенле-ни-бутиклени, маркетлени, шопинглени ва башгъа идараланы атларында гёремен.

Шагъарны орамларындан айланагъанда гъар экинчисини аты ят тиллерде язылгъан. Бирде баш-гъа тюгюл оьзюнгню Вашингтонну «авенюларын-дан» яда Лондонну «стритлеринден» гезейгендей гъис этесен.

Нени англатагъанын, не маънасы барны билмек учун, кюлунга къалын орус-ингилис сёзлюкню алып юрюмеге тюшежек. Муна, чекесине ингилис гъарплар булан «Бункер уй» деп язылгъан ашам-лыкъ малланы сатагъан тюкенни алдында токъ-тагъанман. Мен биринчилей «бункер» деген сёзню уллатамдан эшитген эдим. Ол Уллу Ватан даву ор-такъчысы гъисапда «бункер» деп, елевчю Гитлерни ахырынчы яшынгъан уясыны гъакъында айта эди. Тюкенни есиси сатыв идарасына шолай ат кюягъ-анда не затлар эсине гелген болгъан экен?

Тек, тюзюн айтгъанда, орусча язылгъанларына къарагъанда да, кюлеме яда кюстюнме тюшеми деп ойлаша къаласан. Патиматлар ва Магъамматлар, Ахвахлар булан Ботлихлер, Компаслагъа кюшулуп Светофорлар... «Къара сакъал» деген деллекхананы аты бир тюрлю соравлар тувдура буса да, маъна-сын сама англама боласандыр, амма ону ювугъун-дагъы тап шолай башын чачын тюзлейген идарагъа не себепден «Хайыр» деп ат такъгъанына тюшюнме кыйын.

«Пых-Пых» тюкенде не сатыла деп эсигизге геле? Яда «Долмагёзде» не тапмагъа болажакъсыз? Озокъ-да, биринчисинде сигарет тартывгъа амыракъланы кюллулкълары кютюле, экинчисинде буса, яшлар учун гёзелдириклер сатыла. Балики мен «Лупогла-зик» деген сёзню тюз гёчюрмеген бусам да ярай. Тю-кенни есилери гечип кюяр бугъай.

«Хулиган» деген тюкенге (кырыыйында залим та-панчаны сураты да этилген) барсагъыз не маллагъа байынажакъсыз? Аян этейим- спорт опуракълагъа. Жамият низамны яман кюйде бузагъан, адат-кы-лыкъны сан да гёрмейген адамны спорт булан не байлавлугъу болмагъа герек?! Яда тюкенчилер биз-ге бандит уьюрлер яшав сюре гелген пасат 90-нчы йылланы эсибизге салма сюеми?

Акушинскийни атындагъы орамдан оьтюп бара-ман, къарайман уллу бинаны тамында Ватан давда гужжумгъа гётерилген совет солдатны суратыны уьстюнде: «Биз Уьстюнлюкню къазанажакъбыз!» деп язылгъан. Тюбюнде буса: «Сав гюнню узагъында» деген калималар да бар. Вагъ, оьлеген ажжал, бу да нени англата экен деп, бинаны ал ягъына чыгъып къарагъанда, шо машинлени дёгерчиклерин алыш-дырагъан, сав гюнню узагъында ишлейген устахана болгъан экен.

Хошума гелеген затны да эсгерер эдим. Уллу тю-кенге гирип, къапеселени арасында ону-муну излеп айланагъанда, бирден гёзюме «Алтын» деген чай илинип гетди. Алып уьстюндеги язывланы охуйман: «Аткъулакъ да кюшулуп, бырынгъы кюмукъ къай-даланы кюрчюсюнде гъазирленеген чай» деп языл-гъан, оьзю де Москвадагъы И.Загъирова деген онга-ча предприятиеде чыгъарыла. Тамаша болдум ва гъакъ юрекден сююндюм. Сююндюм дегенде, шолай сююнме чакъы дагъы да кёп себеплер болса ярамай-мы экен деп де ойлашдым.

Россияны Президенти Владимир Путин къабул этген къараргъа гёре, гелеген йылны март айындан тутуп, тюкенлени, идараланы ингилис тилде яда латин гъарплар булан язылгъан атлары тайдырыл-ма, алышдырылма герек. Тезден къаравулланагъан къарар эди. Тек орусча язылгъан бир-бир атлагъа да тергев бермеге тюшедир.

ДАГЪЫСТАНЛЫ ХАСИЯТЫН ГЁРСЕТГЕН

Декабр айны 16-нда Москва областны Горки де-ген посёлогундагъы уьлгюлю деп гъисапланагъан школада болгъан къайгъылы агъвалат, билим берив идараларыбыздагъы аманлыкъны болдурув масъ-алада хыйлы кемчиликлер къалып турагъанын ге-зикли керен исбатлады. Эртен вакъти залим гъавчу бичакъ булан савутлангъан 15 йыллыкъ Тимофей Кулямов школаны эшик алдында токътагъан къа-равулчуну яралагъан ва 4-нчю класда охуйгъан Ко-билжон Алиевни оьлтюрген.

Кобилжонну клас ёл-башчысы Алина Фей-зуллаева шо гюнден сонг гъали де бир кюйге гелип болмай ичкына. Алина дагъыстанлы, Табасаран районну Хуряк деген юртунда тувгъан. Кёп йыллар алдын агълюсю булан Москвагъа гёчген ва яшдан берли умут этеген муаллимлик касбуну танг-лагъан.

Декабр айны 16-нда, талатгюн, школада дарс-лар адатлы кюйде баш-лангъан. Алина Шагъ-ларовна оьзю юртеген математика дарсдан сонг, танапусну вакътисинде яшланы ашханагъа эр-тенги чайны ичмеге алып барайым деп, оланы до-гъада жыйгъан. Шо мюгъ-летде бир затлар кычы-ра туруп, оьзлеге ювукъ болуп гелеген оьрюм

яшны эс этген. Ону кю-лундагъы залим бичакъ-ны гёргенде ол охувчула-рына: «Де, класны ичине гиригиз!» деп буйрукъ берген. Янгыз Кобилжон муаллимине тынгламай канзилер бар якъгъа багъып чапгъан. Жинаят-чы уланпавну шонда тут-гъан ва вагъшилик ишин этген. Шону да кесе теле-фонуна чыгъарып алгъан. А.Фейзуллаева класны ачгъыч булан ичинден бе-гетип, яшланы терезелер-ден ари ерде олтуртгъан ва ярыкъланы сёндюрген. Ол этген зенге гёре поли-цейскийлер школагъа тез етишип гелген ва зулму-чуну тутгъан.

Кобилжон Алиевни Тажикистандагъы атасы-ны юрту Шахринавадагъы къабурларда гёмген. Гъа-ли ону класында оьзюн-

ден 15 минутгъа артда тувгъан эгиз иниси Суна-тулло булан бир партада башгъа яш олтура.

Бугюнлерде дюньяда-гъы маълумат кюруаллар анадаш тавлар элинден кёп ареклерде турагъан бирдагъы бир дагъыстан-лы къатынны гъакъында язала.

Лос-Анжелесде (Амери-каны Бирлешген Штатла-ры) 10 йылдан да артыкъ яшайгъан Патимат (фами-лиясы эсгерилмей) гиччи яшларын улланасына да кююп, ишине алгъасай болгъан. Ол гетгени булан пайдаланып, эки савут-лангъан тонавчу уьюне гирген ва эсли къатынгъа кюркювлар берип, уьй-ню ичин бёттёбен айлан-дыргъан, табулгъан чакъы акъчаны, алтынны киселе-рине тыгъып чыкыгъан.

Патиматгъа уллана-сындан зенг гелген, ону йылайгъан тавушун эшит-генде ва не болгъанын англагъанда шоосагъат машинин буруп, чалт уьюне багъып гъайдагъан. Тонавчулар абзарда токъ-тагъан машинине мине турагъанын гёргенде Мерседесин тувра оланы уьстюне гъайдагъан. Яра-лангъан жинаятчылар къачып кютулма къара-гъан, тек кёп арекге гет-меген, полицейскийлени кюлуна тюшген.

Америкада юрюлеген законлагъа гёре, тонавчу-лардан зарал гёрген адам-гъа 65 йылдан артыкъ бола буса, суд адатлы кюйде жинаятчыланы 99 йылгъа ерли эркинликден магърюм эте.

02 БИЛДИРЕ

Декабр айны 23-нде Аштархан-Ма-гъачкъала ёлну 302-нчи чакъырымында «Жигулини» 27 йыллыкъ гъайдавчусу машинин бек чалт гъайдап, ёлда сакъ-лап болмай ойтангъа тюшюп авлангъан. Жагъил адам авур яралардан шо ерде оьлген.

Оьтген жума республиканы ёлларын-да 30 хатабалагъ болгъан. Шоларда 5 адам оьлген ва 48 адам яралангъан. Яра-лангъанланы арасында 5 яш да бар. Он-дан къайры, полицейскийлер машинле-рин эсирген кюйде гъайдагъан 72 адамны тутгъан.

Декабр айны 21-нде полицейскийлер Хумторкъали районну Коркъмаскъала юртунда Магъачкъалада турагъан 15 йыллыкъ оьрюм яшны сумкасында 1 ки-лодан да артыкъ наркотиклени тапгъан. Турагъан еринде тюртюрлер оьтгерил-генде, дагъы да 267 грам наркотиклер табулгъан.

Декабр айны 20-нда Шамил район суд

къабул этген къараргъа гёре, ерли адам-гъа Россияны кызыл китабына гийи-рилген тав эчкини оьлтюрген саялы, пачалыкъны ихтиярына 300 минг манат кюду телемеге тюшежек.

Магъачкъалада тергевчюлер шагъар-ны янгыз бир гиччи орамында (Уьстюн-люкню 65 йыллыгъы) жамиятны умуми кюллаундагъы ерлени законсуз кюй-де елеп, гъар тюрлю кюрулуш ишлер оьттерген 28 адамны атын токъташ-дыргъан. Эгер де елеген ерлени ювукъ заманны ичинде эркин этмесе, оланы ишине судда къаралажакъ.

Сергокъала район суд уьч гъакъыл-балыкъ болмагъан яшларына гетген йылны ноябр айындан алиментлер те-лемейген саялы, ерли адамны 6 айгъа эр-кинликден магърюм этмек деген къарар-ны чыгъаргъан. Ол шо болжалны ичинде авлетлерини алдында борчлу къалгъан 1,3 миллион манатны телеме герек.

Бетни гъазирлеген Алав АЛИЕВ.
Интернетден алынган суратлар.

Гъакъыл ва чебер хазнабызны тюгесилмес кюрчюсю

Йырчы Къазакъны 195 йыллыгына багъышлангъан байрам

Сонгугюн, декабр айны 20-нда, Буйнакск районда бизин къумукъ адабиятны ва ону язывлу мердешлерини кюрчюсюн салгъан классиги, аты дангъа айтылгъан, оьзюню чери-тенги екъ машгъур шаирибиз, халкъ абур этип Йырчы Къазакъ деп айтгъан Къазакъ Татархановну 195 йыллыгына багъышлангъан мажлис оьтгерилди.

Йырчы Къазакъ о замангъы Муслимавул юртда сабанчы агълюде тувгъан. Ону яратывчулугъу къумукъ ва бютюн дагъыстан халкъларыны ругъ якъдан оьсювюню ва маданият варислигини айрылмас бөлүгю болуп токътагъан.

Агъвалат Атланавул юртдан, шаирни гьюрметине салынгъан белгини алдына ал гюллер салыв ва эсделикге сурат алдырып булан башланды. Шаирни яшав ва яратывчулукъ ёлуна багъышлангъан ахшам буса Буйнакск шагъардагы А.Тахо-Години аты къоюлгъан элни ахтарып музейни бинасында узатылды.

Эсделик ахшамда ортакъчылыкъ этген Буйнакск районну башчысыны борчларын заманлыкъгъа кютеген Табир Маликов къумукъ классигибизни адабият варислигини зор уллу ва терен маънасы барлыкъыны гъакъында айтды:

«Йырчы Къазакъ – къумукъ адабиятны тарихинде гъеч бир себепсиз

сакъланып ва айтыла къалгъан ат туюл, о халкъыбызны ругъ байлыгыны ва оьзтөречелигини гъакъ герти шагъатнамасы. Ону яратывчулугъу милли маданиятыбызны, язывлу саниятыбызны мекенли салынгъан, токъташгъан кюрчюсю, наслуланы тарбия булан къылыкъ байлыкъларыны, герти патриотчулугъуну къурумасы булагъы болуп токътай.

Шо варисликни биз гёзюбюзню бебейиндей аявлап, къоруп сакълама, яшёрюмлерибизни тилибизге, маданиятыбызгъа ва тарихибизге гьюрмет этеген ёрукъда оьсдюрге ва шо гъаракатыбызны наслудан-наслугъа сингдире-артдыра юрюме борчлубуз.

Бугюнго байрамны оьтгерив де шо асил борчубузну яшавгъа чыгъарывгъа багъышлангъан ишлерибизни бириси».

Буйнакск районну маданият бөлүгюню «Темирхан-Шура» деген бийив ансамблини чыгышлары, «Оьзденлер» деген халкъ хоруну таъсирли йыры,

Батырхан Казимов аргъан булан сокъгъан къумукъ макъамлар, Руслан Загъиров ва Зоя Чунаева айтгъан йырлар къаравчулагъа атив таъсир этди.

Юбилей ахшамны программасын юртмекни бойнуна алгъан Руслан Сунгуров «Россияны илму академиясыны «Къабарты-Балкъар илму центрыны къуллукъчусу» филология илмуланы доктору, Россияны язывчуларыны

ва журналистлерини бирлешивлерини уьюрю, Къабарты-Балкъар ва Ингуш Республикаланы илмуларыны ат къазангъан къуллукъчусу Тамара Шамсутдиновна Биттированы къутлав сёзюн жыйылгъанланы харс урувларыны туюбюнде охууду ва оьзюню борчун ким-ким де сукъланардай яшавгъа чыгъарма бажарды. Буйнакск районну ва шагъарны охув ожакъларындан гелген

яшлар къумукъ ва орус тиллерде шаирни шийруларын чебер кюйде охуудулар.

Байрамда Дагъыстанны язывчуларыны союуну председателини заместители, къумукъ секцияны ёлбашчысы, Дагъыстанны халкъ шаири Багъавутдин Гъажиев, филология илмуланы кандидаты Агъарагъим Солтанмуратов, шаирлер ва журналистлер машгъур шаирибизни гъар охугъан сайын янгы-янгы сырлары ачылагъан яратывчулугъуна оьр къыймат берип, олардан ругъланып ва уьлгю алып чалышагъанын айтдылар.

Башында Гиччихан Сунгуров да булан Атланавул юртну жамият Совети программасын къуруп яшавгъа чыгъаргъан бу агъвалат ону ортакъчыларыны юреклеринде узакъ заманлагъа къалажакъ.

Казим КЪАГЪРУМАН.

СУРАТЛАРДА: юбилей байрамдан гёрюнюшлер.

Бабаюртдагы А.А. Арзулумовну атындагы 1 номерли орта школада 6-нчы ва 8-нчи класланы охувчулары булан маъналы чара оьтгерилди. Ёлугъувну аслу муралды – гъакъылбалыкъ болмагъан яшланы кёп халкъ жыйылагъан чараларда, митинглерде ортакъчылыкъ этивюню алдын алыв болуп токътады.

Чарада Бабаюрт район администрацияны АТК бөлүгюню ёлбашчысы Алаудин Ичакъаев, яшёрюмлене физкультура ва спорт ишлерине къарайгъан бөлүгюню ёлбашчысы Арслан Далгъатов ва «Бабаюртну янгылыкълары» деген район газетни баш редактору Герейхан Гъажиев ортакъчылыкъ этдилер.

Ёлугъувну ача туруп, директорну тарбия ишлерине къарайгъан орнунбасары Айзанат Вашаева гиришив сёз айтды. Ол, оьтгерме изну берилме-

ген митинглерге ва юрюшлеге къошулмакъ – янгыз законну бузмакъ туюл, оланы оьз яшавуна да къоркъунчулукъ экенни, яшёрюмлер кёбюсю гезикде этген ишини натижаларын англамай, амма сонгшо оланы гележегине уллу зарал гелтирме болагъаны эсгерди.

Чакъырылгъан къонакълар яшлагъа ихтиарсыз жыйылларда ортакъчылыкъ этив, Интернет ва жамият торлары оланы башын айландырып, тюрлю хыянатчы, питнечи ишлерге чакъырмагъа болагъанны гъакъында да англатдылар.

Ёлугъув янгыз доклад

охув булан битмей, жанлы лакъырны меселинде оьтдю. Охувчулар къонакълагъа сораулар бердилер ва арагъа салып тюрлю яшав гъалланы ойлашды. Шолайлыкъ булан, яшлар законланы ва жамиятта юрюлеген низамны яхшы билегенни гёрсетдилер. Бу ачыкъ лакъыр яшла-

ны айтылгъан масъаланы теренден англама, оьз пикрулу болма ва башгъаланы сёзюне алданма ярамайгъанына туюшюндюрдю.

Чарада ортакъчылыкъ этгенлер яшланы Ватанны суюме, ата-бабаларыбыздан къалгъан адатланы юрютме ва жамият ишлерде, спортда, охувда актив кюйде ортакъчылыкъ этме чакъырдылар.

Шолай ёлугъулар яшёрюмлени тюз ёлгъа салма, оланы ватандаш жавапчылыкъын артдырма ва акъны-къараны айырып бажармакъ учун бек пайдалы экени гёрюндю.

Герейхан ГЪАЖИЕВ, оьз мухбирибиз.

СУРАТДА: чараны ортакъчылары яшлар булан

Ачыкъ лакъыр юрюлдю

Язлыкъ ишни къышда башла

Аювъятгъан йылны башы, къышны ортасы

Кёп йыллыкъ сынав ташдырагъаны йимик, эгер де аювъятгъан айда тереклеге къырав салса, шо да янгы йылны тюшюмлери мол болажакъгъа ёрала. Янгы йылны гечесинде ел эше буса, демек, гюзде къоз тереклерден де мол тюшюм къайтарылажакъ...

Туманлы-чарслы тунлу (декабр) айны арты булан муна гёресиз, йылны янгырагъан айы, аювъятгъан да (январ) етишип геле. Тунлу айны 21-нчи гюнжонден тутуп сутканы ярлыкъ заманына минутлар къошулмагъа, гечелер къысгъа болмагъа башлай...

Сурсат аманлыкъ учунгъу гъаракатында сыйлы борчларына жаваплы кюйде янашагъан юрт хозяйство булан машгъул болагъан тайпалар – бавчулар, юзюмчюлер, овощчулар бугюнлерде оьтген йылны натижаларын гёзден гечире, гъасил чыгъара. Гележекге байлавлу болуп янгы борчлар белгилеме токташалар...

Айлана ягъыбыздагъы тюзюк бойда ерлешген бав-бахчаларда къыш вакътиде авлакъ ишлер сийрек бола. Йыл йылгъа ошамай. Бу йылны къышны гъава шартлары бутав, къазыв-сюрюв, тазалав ишлени оьтгермеге имканлыкълар яратды демеге ярай.

Буса да, бугюнлерде топуракъгъа, оьсюмлюкге къуллукъ этеген тайпаланы-гюплени башы ойда. Язлыкъ ишлени къышда башла деген кюйде, язбашда авлакъ ишлени оьтгергенде къыставуллу гъаллар тувулунмайгъаны герек. Бар имканлыкъланы къолдан чыгъармайлы язлыкъланы чачывгъа, юзюм борлаланы, емиш тереклени орнатывгъа гъазирлик гёрюв, уйде яшылчалар оьсдюрюв гъажатлы.

Терезе башда яшылчалар

Къышны орталарында да къырдагъы сувукъ гъавагъа бойсынып заманыгъызны бошуна йибермей, витамин маддалардан къысылмас учун терезе башда яшылчалар оьсдюрге таклиф этилине.

Биширилеген ашлагъа, гъазир этилип онгарылагъан салатлагъа татыв берсин учун къошулагъан оччам журалы яшылчаланы (ханчоччамны, кинзаны, дегерек оччамны) урлукъларын такъта яда буса къалыкъ къутукълагъа тёгюп оьсдюрюлеген къайдалары сынавада кёп къаршылаша. Биз де шологъа къаршы турмай иш гёрейик. Заманыбызны асувлу кюйде къолламагъа гёнгюбюзню хошландырма къаст этейик демеге сюемен. Шону учун уйдеги оьсюмлюклени топурагъын минерал ва ерли кюйлевючлер булан онгара, сувундан, ярлыкъдан къысмай оьсдюре.

Яшылчалар булан янаша терезе башда къыш айларда шиша банканы ичине сув тёгюп яда буса кюйленген топуракъны тёшеп согъан башлар оьсдюрюле. Жумалар, айлар булан саптакълары оьсюп гётерилген сайын бутап алып сурсатгъа къолламагъа бажарыла. Оьсгенлерин алгъан сонг да тюбюнден янгылары чыгып туражакъ.

Сынавда, бар имканлыкълагъа гёре, уйлериинде терезе башда уьлкю емишлер, овощ оьсюмлюклени чачып къуллукъ этип айланагъанлар да къаршылаша. Айтмагъа сюегеним, эки оьгюзюм аранда не ишим бар боранда деп парахат турмакъдан эсе, заманыбызны да аяп, савлугъубузну да ойлашып, пайдалы саниятлагъа къуллукъ этсек хайыры болур.

Язлыкъ чачывгъа – урлукълар

Овощлар оьсдюрювде сан янлы урлукъланы гъазирлеп пайдаландырыв булан мол тюшюмлени тас этивлерсиз къайтарыв тувра байлавлу. Шону учун Россельхозцентры Дагъыстан бёлюгюню касбучуларыны сиптечилиги булан гъар йыл язлыкъланы ва гюзлюклени чачыв компанияларыны алдында ерлерде рейд тергевлер оьтгериле. Урлукъланы даражасына гёре тийишли къыймат бериле, таклифлер этиле.

Башгъа тюгюл, юрт хозяйство тармакда уллу предприятиелер булан янаша

чалышагъан сабанчы-фермер ва кёмекчи агёлю хозяйстволар халкъны ва пачалыкъланы сурсат аманлыкълары учун юрюлеген гъаракатда ортакъчылыкъ эте. Аграр тармакда оьсюмчюлюкде иш гёреген увакъ ва орта мадары булангъы хозяйстволарда респуликабызда оьсдюрюлеген авлакъ ниъматланы-овощланы 80 процентге ювугъу болдурулагъаны гъакъда айрыча эсгермеге тюше. Айтмагъа сюегеним, увакъ ва орта далапчылыкъ булан машгъул болагъан тайпалагъа да уьстде эсгерилген къуллукъну касбучулары булан байлавлукъда борчларын яшавгъа чыгъарма къарай.

Дербентде, Манасда, Буйнаскиде, Магъачкъалада ва оьзге муниципал къурулувларында «Бавчу», «Кавказны урлукълары» деген компанияланы тюкенлери ачылгъан ва айлана якъдагъы талапланы гъисапгъа алып сатыв ишлер булан машгъул бола. Тюкенлерде йимик язлыкъланы урлукъларын сатагъанлар артдагъы йылларда айланабызда кёп бола бара. Муна шо саялы да, урлукъланы сатып алагъанлагъа язывлары, къоллав болжаллары булан ювукъдан таныш болмаса сонгунда заралны уьстюне зарал болажакъ. Заманы да къолдан чыгъар, харжы да...

Урлукъланы ерли шартларда сынап оьсдюрегенлер де айланабызда аз тюгюл. Олар къазанмакъ учун шитил оьсдюрюп багъа сатмагъа муштарлы бола. Гиччи топуракъ пайлары, дачалары барлар да заманын-харжын аяп деген кюйде, урлукъланы оьзлер гъазирлеп къолласа асувлу болур. Шону учун овощланы арасындан сайламлыларын сайлап август, сентябр айларда ерине етишип бишген памидорну, хыярны, бадиржанны ва оьзгелерин алып, ярып ичин сувгъа тёгюп урлукъларын тазалап чыгъарып алмагъа къыйын тюгюл. Сувун марлиге тутуп агъыздырып урлукъларын айырып алгъан сонг къуру гъава булангъы салкъын ел тиеген ерде сакълай. Къурутуп кагъыз бокъчалагъа яда буса шиша савутлагъа урлукъланы тёшеп тийишли язывлар этип гъазирлеп сакълавгъа салмагъа таклиф этиле.

Тереклени, гюзлюклени тергевсюз къоймайыкъ

Чакъны гъалына байлавлу болуп маълумат къуллукълары аян этеген кюйде, январ айда гъаваны даражасы адатлы кюйде аслу гъалда 0-6 градус иссиликлер булан къаравуллана. Гечелер 4 градус сувукълар болма, янгурлар, къар явма да имканлы.

Буса да, яш яшлыгъын, къыш къышлыгъын

гёрсетмей къоймас. Гюзлюклени – согъан, яшылчалар, самурсакъ чачылгъан хасилени, емиш тереклени, уьлкюлени тергевсюз къоймай гъалына къарап чыкмагъа тюше. Къара сувукълардан, гючлю эшеген сувукъ еллерден бир ва кёп йыллыкъ оьсюмлюклени къоруигъан къайдалары сынавада кёп. Шону учун сынаву етишмейгенлеге Интернетден таба уйренмеге де ярамай тюгюл.

Гюзлюклени, тереклени гемирювчю жанлардан аяп сакълама тюшегени гъакъда да унутмайлы тийишли чараланы гёрсек заралгъа токътамас.

Билгенни белеги де аврутмас, башы да...

Сыйлы борчуна амин болуп топуракъчылыкъ булан машгъул болагъанлар халкъ арада айрыча абургъа лайыкълы. Гъалиги заманда оланы талапларын гъисапгъа алып Россияны оьзге регионларында йимик Дагъыстанда да гиччи имканлыкълары булангъы юрт хозяйство машинлер чыгъарылагъаны белгили. Гъакъылны гючю булан ишлейген машинлер де адамны къолу тийдирилмесе къуллукъ битдирмейгени сынавада ачыкъ болуп гёрюне. Шону учун бахчада, бавда оьтгерилеген авлакъ ишлерде де билимлени сынавада беклешегени англашыла. Чачыв, къайтарыв, сакълав ишлени оьзтёрече къайдаларына тергевлю янашыв гъажатлы.

Юрт хозяйствода оьсюмлюклени ерлерин алышдырып чачыв да (севооборот) мол тюшюмлер оьсдюрювде аслу талап экени гъакъда унутмагъа ярамай. Гъалиги заманда бизин респуликабыздагъы 700 гектаргъа ювукъ теплицаларда аслу гъалда алышдырылып хыяр яда буса памидор оьсдюрюле. Шо да кёп аваралы иш. Топурагъын чакъда-чакъда алышдыра турмаса бажарылмай. Бавларда, бахчаларда да памидор, хыяр оьсдюрге муштарлы тайпалар аз къаршылашмай. Шону учун топурагъын да кюйлеп, башгъа-башгъа оьсюмлюклени жураларыны ерлерин алышдырып чачмаса муратлар яшавгъа чыгъарылмай къалар.

Мисал учун, хыярдан сонг бурчакъ журалы оьсюмлюклер чачылса, топурагъы азот кюйлевючлер булан толумлаша, гюч ала. Бурчакъны йимик хыярдан сонг яшылчалар, къапуста, самурсакъ, тамур ертюп емишлер де чачмагъа яражакъ.

Тек хыяр оьсдюрюлген ерлеге артындагъы йыл къабакъ, пастан, харбуз чачмагъа ярамай. Неге тюгюл, топуракъ гючюн тас эте ва зараллы аврувлар яйылмагъа имканлы. Билгенни къолу да аврутмас, башы да. Таклиф бизден – иш сизден!

Гъазирлеген Къ. КЪАРАЕВ.

Ата-анагъа яхшы болмакъны гъакъында

Аявлу дин къардашларыбыз! Дюнъяланы девлети, байлыгъы – аталардыр. Гёзлерибизни ярыгъы, юрегибизни сёнмейген гюлю, ожакъларыбызны чырагъы, берекети, озокъда, аналардыр. Бизин дюнъягъа чыгъаргъан, къысгъа гече къыркъ тамурдан сют берген, яхшыбыздан сююнеген, яманыбызгъа къайгъырагъан, авлетлери саялы жанын да, къанын да берме рази кимлердир? Озокъда, аналар. Муна, шу затланы барын да биле туруп, ата-ананы къарсалатмагъа, оланы гёнгюн бузмагъа ярармы? Озокъда, ярамас. Шо саялы да ата-анагъа яхшы болмакъ, оланы гёнгюн алмакъ, оланы абурламакъ, сыйламакъ – бизин аслу борчубуз болуп токътай. Бизин Аллагъны алдында да оър этеген, даражабызны да артдырагъан зат – ата-анагъа яхшы болмакъдыр. Аллагъу Таала сыйлы болгъан Къуранда айта (маънасы): «Сени Ессинг буюрду оъюнден къайры дагъы затгъа къуллукъ (ибадат) этмесин ва ата-анагъа яхшы болсун», - деп (сура аль-Исраъ 23-24). Аллагъу Таала дагъы да айта (маънасы): «Магъа да шюкюр эт ва атанг-ананг да шюкюр эт». (сура Лукъман 14). Оъзюне де шюкюр этдирип, ата-анагъа да шюкюр этдирегенлик кёп уллу алакат.

Ибн Масъуд айта: «Мен Пайхаммаргъа (с.а.с.) сорадым: «Амалланы къайсын Аллагъу Таала лап да бек сюе?», – деп. Ол айтды: «Вакътисинде къылынган намаз», – деп. Сонг дагъы да мен сорадым: «Ондан сонг къайсы амалны лап да бек сюе?» – деп. Ол айтды: «Ата-анагъа яхшы болмакъны сюе», – деп. Дагъы да къайтып мен сорадым: «Олардан сонг да къайсы амалны кёп сюе экен?», – деп. Ол айтды: «Аллагъны ёлунда къазават этмек», – деп. (Бухари, Муслим). Пайхаммарыбыз (с.а.с.) айта: «Аллагъны разилиги – ата-ананы разилигиндедир. Аллагъны ачувланмагъы - ата-ананы ачувланмагъындадыр». Пайхаммар (с.а.с.) айтды: «Ата-анагъа къарывлу гиши нечакъты оразалар тутуп, намазлар къылса да, оъзюне ата-анасы рази болмай туруп, ачувланган гъалда оълсе, ол гиши

Аллагъгъа, Аллагъ оъзюне ачувланган гъалда ёлугъар», – деп. Пайхаммарыбыз (с.а.с.) айта: «Ким оъмюрю узакъ болгъанни да, оъзюню рыцкъысы да артгъанни сюе буса, ата-анасына да яхшы болсун ва дос-къардашлыкъны да юрютсун». (Агъмат). Бир адам гелген Пайхаммарыбызгъа (с.а.с.): «Къазаватгъа чыкъмагъа ихтияр бер», – деп тилеп. Пайхаммарыбыз (с.а.с.) огъар сорагъан: «Сени атанг-ананг савму?» – деп. Ол айтгъан:

«Сав». Шо заман Пайхаммарыбыз (с.а.с.) огъар айтгъан: «Сен ата-ананг яхшы болсанг, къазаватны сыйлылыкъын да алажакъсан», – деген (Бухари, Муслим).

Башгъа гезик бир адам гелип, Пайхаммарыбызгъа (с.а.с.) сорагъан: «Гъей, Аллагъны элчиси, адамланы арасында кимге мен лап да яхшы болма герекмен?». Пайхаммарыбыз (с.а.с.) айтгъан: «Ананг болма герексен», – деген. Ондан сонг кимге яхшы болма герекмен? – деп сорагъанда, «ананг» деген. Уъчюнчю гезик сорагъанда да, «ананг» деген. Дёртюнчю керен сорагъанда, «атанг» деген (Бухари, Муслим). Пайхаммарыбызны (с.а.с.) бу сёзлеринден, атадан эсе, ананы гъакълары алда экени англашыла.

Ибн Умар айта, Пайхаммарыбыз (с.а.с.) айтды: «Гюнагъланы лап да уллусу – Аллагъу Таалагъа ортакъчы тутмакъ, ата-анагъа да тынглавсуз болмакъ, гюнагъсыз адамны оълтюрмек, ялгъан ант этмек». (Бухари). Ата-анагъа яман болмакъ, тынглавсуз болмакъ булан Аллагъны ачувун алагъаныбызны да, яшавубуз берекетсиз болагъанни да ачыкъ кюйде билдик.

Дагъы да бизге билме герекли бир зат бар. О да ата-анабыз оълген сонг да, биз олагъа кёп уллу яхшылыкълар этип болабыз. Нечик деп сорасагъыз, айтайым. Рабиатны уланы Малик айта: «Биз Пайхаммар (с.а.с.) булан олтуруп турагъанда «Бану Саламат» деген тухумдан бир гиши гелди. Бу сорады: «Гъей, Аллагъны элчиси, атам-анам оълген сонг, мен олагъа этип болажакъ бир яхшылыкъ сама бармы?» - деп. Пайхаммарыбыз (с.а.с.) айтгъан: «Бар», - деп. «Олагъа дуа да, истигъфар да этмек (Аллагъ оланы гюнагъларындан гечсин деп дуа этмек) ва олар этген дыгъарны олардан сонг яшавгъа чыгъармакъ, дос-къардашлыкъны да юрютмек ва оланы къурдашларында сыйламакъ», - деген. (Абу Давуд, Ибн Мажагъ). Ибн Аббас айта, бир адам Пайхаммаргъа (с.а.с.) гелип, айтды дей: «Мени анам оълген, мен шогъар садагъа этсем, шогъар пайда болурму экен?». Пайхаммарыбыз (с.а.с.) айтгъан: «Болур», - деп. О заман о гиши айтгъан: «Мени бир бавум бар, мен сени шагъат да этип, шо бавумну анамны атындан садагъа этдим», – деген (Бухари).

Бу артдагъы гъадислерден де англайбыз, ата-ана оълген сонг, олагъа дуа этмек булан, оланы атындан садагъа этмек булан, олагъа кёп уллу пайда болагъанни билебиз. Оългенлерибизни Аллагъу Таала гюнагъларындан гечсин, къабур азапдан къутгъарсын. Аллагъу Таала кёмек этсин барыбызгъа да ата-анагъа яхшы болмагъа ва динибизни таза кюйде юрютме. Аллагъумма амин.

Арслан МОЛЛАЕВ,
Яхсай юртну имамы.

Ислам динни конкурсу

Оътген жумада Ботажортда (Хасавюрт район) къызгъашланы арасында ислам динни яхшы англаву барлыгъы гъакъында конкурс оътгерилди. Шо конкурсну оътгерме оъзюню бойнуна алган юртну имамы Динислам Баймурзаев юртдан кёп санавдагъы дин алимлер чыкъгъанни ва бу чараны пайдасы гент экени айтды.

Жюри гысапда Буйнакскидеги Сайфулла къадини атындагъы ислам университетни окуп битген Фатима Шарипова ва Асият Гъажаматова чакъырылган эди. Сёз ёругъуна гёре айтсакъ, олар аз заманны ичинде гъариси оъз юртунда яшёрюмлени намазгъа ва Къуран охувгъа къуршагъанлар.

Конкурсда ортакъчылыкъ этген Малика Тавалаева 1-нчи, Айзанат Атаева 2-нчи ва Азиза Магътиева 3-нчю ерлени алдылар. Олагъа акъча савгъатлар берилди. Шулай конкурслар яшланы гиччиден тутуп ислам динге къуршамагъа, оланы тюз ва адатлы ёллагъа салма кёмек эте.

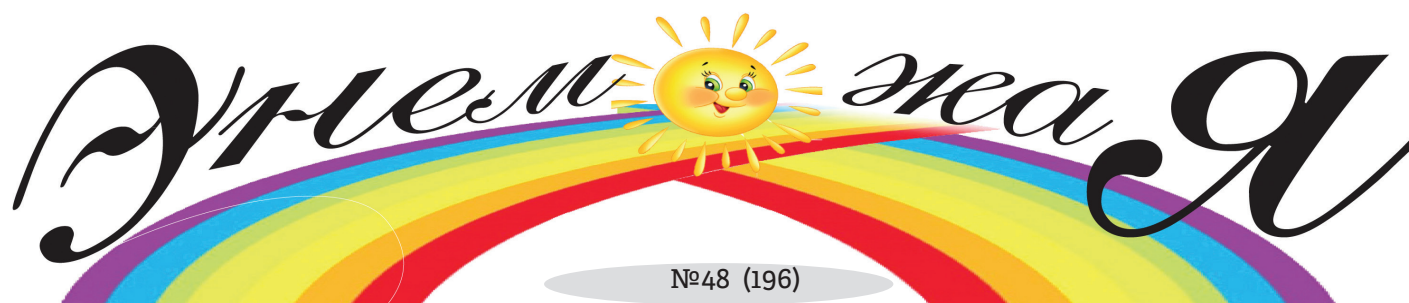
Рузнама. Январ ай. Тюш намаз сагъат 12-ге къылына

ГЮНЛЕР	ТАНГ	ЭКИННИ	МАРКАЧА	ЯССЫ
1	5:37	14:10	16:28	18:04
2	5:37	14:11	16:29	18:05
3	5:37	14:11	16:30	18:06
4	5:37	14:12	16:31	18:07
5	5:37	14:13	16:32	18:08
6	5:37	14:14	16:33	18:09
7	5:37	14:15	16:34	18:09
8	5:37	14:16	16:35	18:10
9	5:37	14:17	16:36	18:11
10	5:37	14:18	16:37	18:12
11	5:37	14:19	16:38	18:13
12	5:37	14:20	16:39	18:14
13	5:37	14:21	16:40	18:15
14	5:36	14:22	16:41	18:16
15	5:36	14:23	16:42	18:17

ГЮНЛЕР	ТАНГ	ЭКИННИ	МАРКАЧА	ЯССЫ
16	5:36	14:24	16:43	18:18
17	5:35	14:25	16:45	18:19
18	5:35	14:26	16:46	18:20
19	5:35	14:27	16:47	18:21
20	5:34	14:28	16:48	18:22
21	5:34	14:29	16:50	18:23
22	5:33	14:30	16:51	18:25
23	5:33	14:31	16:52	18:26
24	5:32	14:32	16:53	18:27
25	5:31	14:34	16:55	18:28
26	5:31	14:35	16:56	18:29
27	5:30	14:36	16:57	18:30
28	5:29	14:37	16:59	18:31
29	5:29	14:38	17:00	18:32
30	5:28	14:39	17:01	18:34
31	5:27	14:40	17:03	18:35

БУСУРМАНЛАНЫ ЛАП ЯХШЫ ИШИ – ВАКЪТИСИНДЕ КЪЫЛГЪАН НАМАЗЫ

Бетни гъазирлеген Гебек КЪОНАКЪБИЕВ.

«Ватанны аманлыгы»

Алдагы гюнлерде «Россия – мени тарихим» деген тарихи паркда «Ватанны аманлыгы» деген гъаракат оьтгерилген. Шо гъаракатда бизин республиканы юртларында ва шагъарларында охув ожакъларда билим алагъан 250-ден де артыкъ уланлар ва къызлар ортакъчылыкъ этген.

Оьтгерилген гъаракатны барышында Региондагы республика центрыны (ЦУР) ёлбашчысы Ибрафил Ибрафиров оьзюню сёйлевюнде Интернет торунда аманлыкъны болдурувну къайдаларына артыкъ тергев берген. Шону булан бирге, ол жыйылгъанлагъа гъар тюрлю сайтларда ва яшавлукъ торларында таныш

тюрлю адамлар булан къатнамай турмагъа чакъырыв этген. Шондан къайры да, ол охувчу яшлар булан муратгъа къыйышывлу лакъыр эте турмагъа агъамиятлы экени гъакъда да эсгерген. Неге тюрлю, лап гиччи чагъындан тутуп, гъар кимни хасият-къылыкъ битими амалгъа геле.

Умуми кюйде алгъанда буса,

оьтгерилген гъаракатда Ватанны якълавчуланы игитлигине гъюрмет этмеге тюшегени гъакъда айтылгъан, торайып гелеген яш наслуну ватандаш

ругъ якъдан тарбиялавгъа аслу тергев берилген. Шо гъаракатда Дагъыстанны билим берив ва илму министри Ягъия Бучаев, яшёрюмлени ишлерине къарайгъан министри Камил Сайитов, милли масъалалагъа ва динлени ишлерине къарайгъан министри борчларын кютеген Темирлан Абуталимов да ортакъчылыкъ этген.

Оюнчакълар этмеге уйренген

Дагъыстанны маданият министерлигини янын да иш гёреген сокъурланы республика хас китапханасында яшланы гъар тюрлю яратывчулукъ ишлени этмеге уйретеген гъаракат оьтгерилген.

Янгы йылны алдында юрюлген шо гъаракатны барышында «Ихсан» деген охув-савлукъ беклешдишив центрына къуршалгъан 5 йылдан тутуп 11 йыгъа ерли чагъындагы уланлар ва къызлар пластилинден янгы йылны оюнчакъларын этген. Шолайлыкъда, олар бармакълары булан увакъ ишлени этмеге къуршалгъан. Шо гъаракат оланы яратывчулукъ гыслерин уятивгъа болушлукъ этгени гъакъда да айтмагъа бажарыла.

Шо гъакъда айта туруп, оьтгерилген гъаракатны къурумлу оьтгермек учун гёнгюллю кюйде гъар тюрлю ишлеге къуршалагъан Магъачкъаладагы 33 номерли орта школада билим алагъан уланлар ва къызлар айрыча къаст этгенин де эсгермеге тюше. Шо гъаракатны сиптечилери гысапда «Canvas» деген

студия арагъа чыкъгъан. Оьтгерилген гъаракатны ахырында гъар ортакъчыгъа «Зелёное яблоко» деген уллу тюкенден гиччирек савгъатлар этилген.

• Тюрлю тюрлеге боягъыз

• Сиз билемисиз?

Бары да жанланы арасында йыртгъыч къушлар лап да бек гёре деп гысаплана. Аслу гъалда шоланы арасында къаракъушлар, лачинлер, къаргъалар гёре. Ерте тербенеген увакъ жанланы, чычкъанланы ва шолай башгъа жанланы шо къушлар бир нече чакъырым бийикликден гёре. Олар тербенеген жанжаныварны гёрсе, бир вакътини ичинде къурбанын гёзлеп, нишангъа алып туралар.

• Къумукъ сёзлюк

Вагъыллав – вахыллав, сув оькюрювю, шахуллав (шум дождя, реки, течения, рокот); вашыллав – хышыллав аваз (шелест, шорох, шуршание веток).

Вагъши, вагъшилик – къыр, йыртгъыч гъайван (дикое, хищное животное), вагъши иш, гъаракат, къагъплюю, акъубалы, рагъмусуз, зулмулу ишлер (зверство, жестокость, насилие).

Важ-вуж (аваз) – жырылла, зырылла, чарнав авазлар (шум, гоман птиц).

Важыр-вужур, важырав – ажайып, оьтесиз кёп, лепир, сырлыкъгъан, хаптадай, къычыдай (очень много, множество, скопление).

Вайлун – уллу терен чонкъ, чонгур (глубокая яма, воронка, котлован).

• Халкъ авуз яратывчулугъундан

Айтывлар ва аталар сёзлери

Тюрлюню къуйругъу якълар, адамны ювугъу якълар.

Яман сёзден баш чартлар.

Къыйынлыкъда якъламагъан сени явунгдур.

Таш ташны яры, яман тил башны яры.

Осалларда гъар не яман хасият да табулар: олардан ари турмагъа герек.

Ойнатывлар

Балам, балам, баласы,
Балдан толгъан хабасы.
Сютден толгъан челеги,
Анасыны гереги.

Яшым, яшым, яшасын,
Явлу экмеклер ашасын!

Мени къызым гъайдалакъ,
Гъар-бир саны къардай акъ.
Базардагы тобалакъ,
Ердеги яв манналакъ.

Чечеген ёммакълар

Дагъыстанлы оьзенмен,
Беш гъарпданан оьзюм мен.
Баш гъарпымны тайдырсанг,
Башгъа уллу оьзенмен.

(qymA – qymaC)

Яшлар мени отлата,
Дёрт гъарпым бар атымда.
Емиш болуп къаламан,
Бир гъарп тайса артымдан.

(ro3a – ro3aX)

Мен уьч гъарплы сурсатман,
Ким де себе ашына.
Санав болуп къаламан,
«О» гъарп къошсанг башына.

(eT)

Вагъит АТАЕВ.

Бетни гъазирлеген
Насрулла БАЙБОЛАТОВ.

nasrulla_mali.ru

Эревюллю къумукълар

Темирлан Абуталимов Хасавюрт районну Темиравул юртунда 1997-нчи йыл май айны 2-нде тугъан. Магъачкъала шагъардагъы 17 номерли гимназияны 2015-нчи йылда охуп битдирген. 2019-нчу йыл Дагъыстан пачалыкъ университетни юристлер гъазирлейген факультетин тамамлагъан. 2019-2020-нчы йыллар асгерлик борчларын кютген.

Ич ишлени Хасавюрт район бѐлюгюнде ишлей туруп 2022-нчи йыл Украина бойда халкъара миллетчилеге къаршы юрюлеген хас асгер гъаракатгъа гѐнгюллю кюйде къуршалгъан.

2023-нчу йылны октябр айында Россияны президенти В.В.Путинни Указы булан Къоччакълыкъны ордени булан савгъатлангъан.

2023-нчу йыл ноябр айда асгер борчун кютегенде гѐрсетген къоччакълыгъы ва игитлиги учун Темирлан Умарович Абуталимов Россия Федерацияны Игити деген макътавлу атгъа ва «Алтын Юлдуз» медальгъа лайыкълы болгъан.

2024-нчу йылны февраль айында огъар экинчилей Къоччакълыкъны ордени ва 2 даражалы «Къоччакълыгъы учун» деген медаль тапшурулгъан.

ТЮЗЕЛТИВ:

Газетибизни 47-нчи номерини 9-нчу бетинде басмахананы айыбындан Камал Камаловну аты, фамилиясы тюшюп кългъан.

Газетни 2026-нчы йылгъы 1-нчи номери 15-нчи январда чыгъарылажакъ.

Эренлени гѐзьяшы чыкъмасын (Янгы йылгъы тост)

Отуз йыл бир-бирин гѐрмеген ювукълар Батыр ва Алим ѐлугъуп кълалар. Къучакълаша, сораща. Уйге гирмей гетмейсен деп Батыр ювугъун алып юрюй. Абзаргъа гирелер. Жагъил тиштайпа аркъанчакъгъа опуракъ иле.

– Вагъ, шолай бай болгъансан, ишлеме адам да алгъанмысан? – деп сорай Алим.

– Сен не дейсен, бу мени гиччи кызым, эртенден берли анасына кѐмек эте.

Абзарны ортасына етише туруп, уйлени бир тамлагъында эки жагъил улан агъач гесе...

– Булар мени уллу уланларым, бизге кышгъа агъач онгарма гелген...

Уйге гирелер. Эки тиштайпа ва эки кызьяш аш-сув онгара, столгъа ашамлыкълар салма айлана.

– Гиччилери торунларым, гѐзеллерим, эсилери кызларым. Мен гелегенге тюш ашны онгаралар...

Шо заман Алимни ягъын-да гѐзьяшлар гѐрюне. Огъар чы дагъы йыракъда ишлейген авлетлери кагъызлар сама язмай, янгы йыл булан къутлап открыткалар йибериш кюя.

Эренлени бир де гѐзьяшы чыкъмасын! Авлетлер учун аякъланы алайыкъ. Олар ата-ананы, оьзлер тарбиялангъан ожакъны бир де унутмасын!

Яраш БИЙДУЛЛАЕВ.

Янгы йылгъы ѐравлар

Йыл айланып геле бизге Янгы йыл, Янгы йылдан къуванабыз, сююне. Яшавума къошулгъандай янгы къл, Насип явсун гъар адамны уюне. Гъайт, къоччагъым, гетер йыллар, оьмюрлер, Унутулмас халкъгъа этген къуллугъунг. Халкъ кълалажакъ, алышынар девюрлер, Яхшылыгъынг унутмажакъ къумугъунг. Йылдан-йылгъа абатлана гелебиз, Умутубуз уллу Асхар тав чакъы. Оьмюр кысгъа болагъанны билебиз, Умут оьлмей бир де, адам сав чакъы. Умут бизин чюеген де кѐклеге, Йылдан-йылгъа оьрлюкlege элтеген. Насип болсун, уьлгю болуп кѐплеге, Къуванмагъа ишибизден этеген. Янгы йылда сююнчюьз кѐп болсун, Къайгъы-дертлер арек турсун, гелмесин. Яш улан-кызы сюю оьтюп кѐп болсун, Ата-аналар пашманлыкъларны билмесин!

Жават ЗАКАВОВ

Биринчи къар

Къыш гелди, биринчи къар
Япгъан айлана якъны,
Яшлар къардан сююнген,
Сувугъун билмей чакълары.

Эртенден ахшам этип
Яшлар къырда айлана,
Чаналар поезд болуп
Бир-бирине байлана.

Яшланы шатлы сеси
Орам бойну толтургъан,
Бири, чанасы авуп,
Къарны уьстюнде олтургъан.

Чабып гелип ѐлдашы
Ону тургъузма къарай:
- Ерте олтуруп уьшюмей,
Уьюнге барсангъ кълдай.

- Къой кълыйрмас уьшюсем,
Ойнап леззет алайым,
Эртен гюн чыгъып кълса
Къарны кълайдан табайым?!

Нюрбият
АБДУЛБЕКОВА,
Къакъашура юрт.

Юбилей тархлар – 2026-нчы йыл

Манай Алибеков – шаир, ярыкъландырывчу–165 йыл.

Тажутдин Гъажиев – Социалист Загъматны Игити– 140 йыл.

Адилгерей Тахтаров – пачалыкъ ва жамият чалышывчу–140 йыл.

Назир Магъамматгъажиев – алим, дин чалышывчу– 135 йыл.

Алимпаша Салаватов – шаир, драматург, театр чалышывчу – 125 йыл.

Магъаммат Апашев – техника илмуланы доктору, профессор – 120 йыл.

Жетере Сервер – актѐр, драматург, театр чалышывчу –120 йыл.

Гъамит Рустамов – актѐр, режиссѐр, драматург –115 йыл.

Гъайбат Магъамматова – РСФСР-ни ат кълангъан артисткасы–115 йыл.

Камил Солтанов – шаир, язывчу, адабият ахтарывчу–115 йыл.

Абдулгъаким Исмайллов – Уллу Ватан дагну ортакълчысы, Россияны Игити– 110 йыл.

Бурлият Мамашева – пачалыкъ чалышывчу –105 йыл.

Наби Дагъиров – композитор – 105 йыл.

Элмурза Жумагъулов – полковник, Совет Союзну Игити–105 йыл.

Шарип Албериев – шаир, язывчу, драматург – 100 йыл.

Бургъан Бамматов – «Ленин ѐлу» газетни баш редактору – 100 йыл.

Ибрагъим Бамматули – алим, шаир, язывчу – 100 йыл.

Халит Магъитов – педагог, пачалыкъ чалышывчу–100 йыл.

Аселдер Аселдеров – полковник – 95 йыл.

Гъазирлеген Алав АЛИЕВ.